

Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria

Materias			
Curso 1			
Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P02M178V01101	A contorna como recurso educativo	1c	4.5
P02M178V01102	Análise de experiencias interdisciplinares	1c	4.5
P02M178V01103	Deseño de proxectos interdisciplinares	1c	4.5
P02M178V01104	Aprendizaxe integrada de contidos en linguas estranxeiras (AICLE)	1c	4.5
P02M178V01105	Metodoloxía de investigación educativa	1c	3
P02M178V01106	Aplicación das TIC na innovación educativa	1c	3
P02M178V01201	Investigación e innovación en Didáctica da matemática	2c	3
P02M178V01202	Dificultades na aprendizaxe das matemáticas. Enfoque práctico	2c	3
P02M178V01203	Investigación e innovación en Didáctica das Ciencias Experimentais	2c	3
P02M178V01204	Novas tendencias na Educación ambiental	2c	3
P02M178V01205	Investigación e innovación na Didáctica das ciencias sociais	2c	3
P02M178V01207	Traballo por proxectos en Educación Física	2c	3
P02M178V01208	Investigación e innovación en Didáctica da expresión corporal	2c	3
P02M178V01209	Investigación e innovación en educación musical	2c	3
P02M178V01210	Expresión musical e novas tecnoloxías. Estratexias didácticas	2c	3
P02M178V01211	Investigación e innovación en didáctica das artes visuais	2c	3

P02M178V01212	Procesos e estratexias en fotografía e arte contemporánea	2c	3
P02M178V01213	Investigación e innovación en didáctica da lingua e a literatura estranxeira (inglés/francés)	2c	3
P02M178V01214	Investigación e innovación en didáctica das línguas iniciais e as súas literaturas	2c	3
P02M178V01215	Practicum	2c	6
P02M178V01216	Traballo Fin de Máster	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS**A contorna como recurso educativo**

Materia	A contorna como recurso educativo			
Código	P02M178V01101			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Silva Piñeiro, Roberto			
Profesorado	Silva Piñeiro, Roberto			
Correo-e	roberto.silva@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia atende ao aproveitamento da contorna a través dsa mobilidade e a actividade física en espazos exteriores e aire libre. Materia do programa English Friendly. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliografías para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
C2	Identificar e analizar criticamente propostas interdisciplinares no ámbito educativo
C3	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar de xeito sistemático propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinares e interdisciplinares
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Cofecer os conceptos básicos de contorna e aprendizaxe.	A3 B1 B6 C2 C18 D10
Establecer as relacións entre ambos: como se descobre, inclúe e proxecta a contorna como elemento de expansión educativa e recurso didáctico.	A2 A3 B1 B6 B7 C2 C8 D4 D10
Analizar experiencias de aprendizaxe na contorna desde as diferentes áreas de coñecemento ou disciplinas nas etapas de Educación Infantil e Primaria.	A2 A3 B1 B6 B7 C3 C18 D3 D4 D5 D6 D9
Identificar os axentes de aprendizaxe en relación coa contorna, desde o individuo á comunidade educativa e a sociedade.	A3 B1 B6 B7 C2 C3 C18 D3 D4 D10
Adquirir recursos para o deseño de propostas didácticas para a utilización da contorna para o aprendizaxe.	A2 A3 A4 B1 B3 B6 C18 D4 D6 D9 D10
Deseñar propostas educativas para as etapas de Educación Infantil e Primaria a partir dos recursos que ofrece a contorna próxima.	A4 B1 B3 C3 C8 C18 D3 D4 D5 D6 D9

Contidos

Tema

1. Fundamentos básicos para relacionar a aprendizaxe como práctica docente coa contorna como recurso educativo. 1.1. Conceptos básicos.

2. A clasificación de os contextos de aprendizaxe 2.1. Clasificación de contextos e actualidade. en relación coa contorna: criterios para a clasificación de os conceptos formal, non formal e informal, a súa evolución e estado actual de a cuestión.

3. A contorna desde as diferentes perspectivas e a interdisciplinaridade: o seu potencial formador; 3.1. A contorna e o potencial interdisciplinar análise para a identificación dos elementos da contorna e as súas linguaxes para establecer modelos de ensinanza-aprendizaxe. 3.2. Elementos da contorna para a E-A

4. As propostas para a aprendizaxe na contorna nas etapas de Educación Infantil e Primaria: 4.1. Propostas de aprendizaxe en EI análise de propostas, proxectos ou experiencias que se basean na contorna como recurso educativo. Metodoloxías, estratexias e resultados. 4.2. Propostas de aprendizaxe en EP

5. A contorna como recurso no deseño de propostas educativas en Educación Infantil e Primaria: o proceso de deseño de propostas a partir dos recursos que ofrece a contorna próxima. 5.1. Deseño de propostas educativas en EI 5.2. Deseño de propostas educativas en EP

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Aprendizaxe colaborativa	2	8	10
Traballo tutelado	2.5	35	37.5
Presentación	1	10	11
Debate	1.5	7.5	9
Lección maxistral	3	2	5
Prácticas de campo	8	10	18
Design Thinking	1.5	7.5	9
Resolución de problemas	3	10	13

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicacións, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conjuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Traballo tutelado	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma baixo tutela do profesorado e en escenarios variados. Está referida á aprendizaxe de como facer as cousas. Constitúe unha opción baseada na asunción polo alumnado da responsabilidade da súa propia aprendizaxe, pero coa particularidade da posibilidade grupal
Presentación	Intervención inherente aos procesos de ensino-aprendizaxe baseada na exposición verbal a través da que o alumnado e profesorado interactúan dun modo ordenado, propoñendo cuestións, facendo aclaracións e expoñendo temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.
Debate	Técnica de dinámica de grupos que vira en torno a unha discusión onde as persoas dialogan sobre un tema específico seguindo un esquema previsto. Intervén un moderador, que leva o debate ou discusión.
Lección maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
Prácticas de campo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo ao contorno académico universitario relacionadas co ámbito de estudo da materia. Estas actividades céntranse no desenvolvemento de capacidades relacionadas coa observación directa e sistemática, a recolleita de información, etc.
Design Thinking	Potencia a innovación centrada nas persoas. Consiste na adquisición de coñecementos básicos sobre os usuarios/as dun produto, situación ou problema; no desenvolvemento de empatía co usuario/a para acadar unha solución a un problema que posúen; na construción de prototipos coas ideas máis axeitadas; e a aprender das reaccións dos usuarios/as ao interactuar co prototipo.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Asesoramento no proxecto grupal a realizar. Contémplanse os medios telemáticos para a realización das tutorías (email, videoconferencia, foros de Moovi).
Aprendizaxe colaborativa	Emprego de diversas técnicas de aprendizaxe cooperativo para a realización do traballo tutelado e prácticas de campo. Contémplanse os medios telemáticos para a realización das tutorías (email, videoconferencia, foros de Moovi).
Prácticas de campo	Dirección e supervisión das prácticas no interior e exterior do centro. Contémplanse os medios telemáticos para a realización das tutorías (email, videoconferencia, foros de Moovi).
Debate	Establecemento e elección de temáticas, axuda na preparación dos roles e moderación dos debates. Contémplanse os medios telemáticos para a realización das tutorías (email, videoconferencia, foros de Moovi).
Lección maxistral	Atención ás dúbidas e consultas xerais e particulares. Contémplanse os medios telemáticos para a realización das tutorías (email, videoconferencia, foros de Moovi).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Memoria de proxecto sobre o aproveitamento educativo da contorna.	25	
Presentación	Presentación oral de proxecto	25	
Prácticas de campo	Realización grupais de prácticas no interior e exterior do centro	25	
Design Thinking	Proceso colaborativo de pensamento e deseño para aumentar a creatividade.	10	
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia para a súa resolución individual ou en grupo.	15	

Outros comentarios sobre a Avaliación

TODO O ALUMNADO, ASISTA OU NON ÁS AULAS, TEN DEREITO A SER AVALIADO (MEDIANTE UN EXAME OU NO MODO EN QUE ESTABLEZA A GUÍA DOCENTE). DE NON TER SUPERADO A MATERIA NA PRIMEIRA CONVOCATORIA, AS COMPETENCIAS NON ADQUIRIDAS SERÁN AVALIADAS NA CONVOCATORIA DE XULLO.

* Para superar a asignatura en 1ª convocatoria, é preciso asistir regularmente, obter a cualificación de aprobado en cada un dos apartados de **avaliación continua**, gardar unha conducta correcta e participativa durante as sesións presenciais. A cualificación final será o sumatorio porcentual de tódalas cualificacións parciais. No caso de alumnado non asistente (que supere o 20% de faltas de asistencia), a **avaliación xeral** farase a través dunha proba mixta (parte teórica: 50%, e parte práctica: 50%) no data do exame de xuño, que relacionada cos contidos desenvolvidos na aula, debendo obter un resultado alomenos de 5 puntos.

** Para superar a asignatura en 2ª convocatoria (xullo), o alumnado poderá deberá realizar unha proba mixta (parte teórica: 50%, e parte práctica: 50%) no exame de xullo, relacionada cos contidos desenvolvidos na aula, debendo obter un resultado alomenos de 5 puntos.

*** As datas de exames pódense consultar na web da facultade na páxina <http://dides.webs.uvigo.es>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Guillén, R., Lapetra, S. y Casterad, J., **Actividades en la naturaleza**, Inde, 2000

Pérez, D., **Educación en valores y actividades en la naturaleza. Su lugar en la Educación Física**, 84-921266-9-8, 2004

Santos, M.L., **Las actividades en el medio natural en la educación física escolar**, 978-84-8240-322-9, 1ª, Wanceulen, 2009

Bibliografía Complementaria

Cree, J. y Robb, M., **The essential guide to forest school and nature pedagogy**, 978-03-6742-561-6, 1ª, Routledge, 2021

García, A., **Desarrollo de una sesión de juegos en el medio natural. Aplicación de una temática para el cuidado y respeto de la naturaleza**, 1ª, 2009

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Novas tendencias na Educación ambiental/P02M178V01204

Traballo por proxectos en Educación Física/P02M178V01207

DATOS IDENTIFICATIVOS**Análise de experiencias interdisciplinares**

Materia	Análise de experiencias interdisciplinares			
Código	P02M178V01102			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Pazos Couto, Jose Maria Domínguez Lloria, Sara			
Profesorado	Domínguez Lloria, Sara Pazos Couto, Jose Maria			
Correo-e	chema3@uvigo.gal saradominguez.lloria@uvigo.es			
Web	http://http://dides.webs.uvigo.es/gl/			
Descrición xeral	Nesta materia exploraranse contextos que permitan abordar a interdisciplinariedade entre as áreas de didáctica da expresión musical e a didáctica da expresión corporal tendo especial atención á inclusión da educación para a sustentabilidade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación			
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo			
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos			
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades			
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo			
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma			
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse			
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida			
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade			
C1	Coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinario e identificar os seus centros de interese en contextos escolares e non escolares			
C2	Identificar e analizar criticamente propostas interdisciplinares no ámbito educativo			
C3	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar de xeito sistemático propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos			
C9	Ensañar e avaliar planteamentos de ensino disciplinares ou interdisciplinares en contextos educativos reais, e promover achegas de mellora en relación cos resultados obtidos			
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinares específicos			
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinares			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa			
D4	Traballar de xeito colaborativo			

D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinarios e interdisciplinarios
D11	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D12	Capacidade para comunicarse por oral e por escrito en lingua galega
D13	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer os aspectos básicos da interdisciplinariedade en diversos contextos educativos.	A2 A5 B1 B3 B7 B8 C1 C2 C3 C9 C13 C17 D1 D4 D5 D12
Explorar contextos que permitan tratar a interdisciplinariedade buscando a sinerxía entre distintas materias curriculares.	A2 A3 B1 B3 B7 C1 C2 C3 C9 C13 C17 D1 D3 D4 D5 D11 D13
Analizar criticamente as pautas e concrecións interdisciplinares que aparecen nos currículos escolares.	A1 B1 B4 B6 C2 C13 D1 D11 D13
Identificar e analizar/valorar criticamente as metodoloxías docentes que mellor se axustan ao traballo interdisciplinario en E. Infantil e/ou Primaria.	A3 A4 B1 B4 B6 B8 C2 C13 D1 D3 D4 D12

Dotar ao alumnado de instrumentos para analizar e avaliar propostas de ensino interdisciplinarias en E. Infantil e/ou Primaria.	A1 A2 B1 B3 B4 C1 C2 C3 C9 C13 C17 D1 D3 D4 D5 D11 D12 D13
---	---

Contidos

Tema	
Introdución á interdisciplinariade. Liñas básicas do traballo interdisciplinar: antecedentes, fundamentación teórica modelos, etc.	Antecedentes Fundamentación teórica Modelos
Centros de interese para o traballo interdisciplinar. Análise das achegas das distintas disciplinas curriculares.	Achegas desde a didáctica da expresión musical Achegas desde a didáctica da expresión corporal
Estudo da interdisciplinariade a través das competencias básicas e estándares de aprendizaxe no currículo.	Aprendizaxe por competencias.
Metodoloxías para o traballo interdisciplinar en E. Infantil e/ou Primaria.	Metodoloxías para o traballo interdisciplinar.
Análise e avaliación de propostas interdisciplinarias concretas.	Análise e avaliación de propostas interdisciplinarias concretas. Introdución da perspectiva de xénero.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	9	41	50
Aprendizaxe colaborativa	4.5	17.5	22
Metodoloxías baseadas en investigación	3	1.5	4.5
Lección maxistral	2	1	3
Presentación	4	29	33

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Realización de traballos en pequeno grupo de maneira participativa e colaborativa.
Aprendizaxe colaborativa	Introdución á realización de traballos en grupos de maneira colaborativa.
Metodoloxías baseadas en investigación	Coñecemento, identificación, análise crítica de diferentes metodoloxías aplicables ao traballo interdisciplinario.
Lección maxistral	Presentación dos contidos Introdución aos aspectos básicos da interdisciplinariade en diversos contextos educativos.
Presentación	Presentación oral dos traballos realizados nos pequenos grupos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exporanse os diferentes contidos da materia, así como se buscará que o alumnado reflexione e debata sobre as cuestións a tratar na aula. En caso de que a docencia pase a ser mixta ou non presencial usaranse as plataformas do Campus Remoto e de Moovi.
Traballo tutelado	Atenderanse as dúbidas do alumnado no horario de titorías establecido polo centro. En caso de que a docencia pase a ser mixta ou non presencial usaranse o correo electrónico e as plataformas do Campus Remoto e de Moovi. Nestes dous últimos casos, con cita previa.

Aprendizaxe colaborativa	Atenderanse as dúbidas do alumnado no horario de titorías establecido polo centro. En caso de que a docencia pase a ser mixta ou non presencial usaranse o correo electrónico e as plataformas do Campus Remoto e de Moovi. Nestes dous últimos casos, con cita previa.
Metodoloxías baseadas en investigación	Atenderanse as dúbidas do alumnado no horario de titorías establecido polo centro. En caso de que a docencia pase a ser mixta ou non presencial usaranse o correo electrónico e as plataformas do Campus Remoto e de Moovi. Nestes dous últimos casos, con cita previa.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Avaliaranse os traballos en pequeno grupo realizados de maneira participativa e colaborativa.	40	A1	B1	C1	D1
			A2	B3	C2	D3
			A3	B4	C3	D4
			A4	B6	C9	D5
			A5	B7	C13	D11
				B8	C17	D12
						D13
Aprendizaxe colaborativa	Avaliarase a participación, implicación e colaboración de todas as persoas que integran os grupos durante as sesións de traballo na aula.	10	A1	B1	C1	D1
			A2	B3	C2	D3
			A3	B4	C3	D4
			A4	B6	C9	D5
			A5	B7	C13	D11
				B8	C17	D12
						D13
Metodoloxías baseadas en investigación	Avaliarase o coñecemento, identificación e análise crítica de diferentes metodoloxías aplicables ao traballo interdisciplinario.	30	A1	B1	C1	D1
			A2	B3	C2	D3
			A3	B4	C3	D4
			A4	B6	C9	D5
			A5	B7	C13	D11
				B8	C17	D12
						D13
Presentación	Avaliaranse as presentacións orais derivadas dos traballos realizados en grupo.	20	A1	B1	C1	D1
			A2	B3	C2	D3
			A3	B4	C3	D4
			A4	B6	C9	D5
			A5	B7	C13	D11
				B8	C17	D12
						D13

Outros comentarios sobre a Avaliación

AVALIACIÓN 1ª CONVOCATORIA:

Para poder acollerse á **avaliación continua** será preciso:

- asistir e participar nas sesións lectivas de aula nun 80% do tempo presencial
- realizar as probas que se indican no apartado avaliación desta guía (traballo tutelado, aprendizaxe cooperativa, metodoloxía de investigación e presentación)

A cualificación final (nota) será obtida, por avaliación continua, mediante a acumulación porcentual de cada unha das cualificacións singulares obtidas. En todo caso, será necesario alcanzar unha cualificación mínima de aprobado (5 sobre 10) en cada unha das probas. Os documentos e arquivos dos traballos e tarefas do curso serán dispostos, en tempo e forma segundo os prazos programados, por cada estudante no seu espazo persoal respectivo na aula virtual do curso en MOOVI.

O **estudantado que non cumpra cos requirimentos para poder acollerse á avaliación continua** deberá optar pola **avaliación global**. Esta levarase a cabo mediante a **realización dun exame** teórico/práctico na data e no horario oficial da materia. Para obter unha avaliación positiva será preciso obter unha cualificación igual ou superior a 5 puntos sobre 10 nesta proba.

AVALIACIÓN EN 2ª CONVOCATORIA:

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xuño-xullo:

- No caso de ser **estudantado que optou pola avaliación continua na 1ª convocatoria**, poderá realizar as

actividades pendentas de avaliación positiva.

- No caso de ser **estudantado que non se presentou ao exame ou que non acadou unha avaliación positiva neste na 1º convocatoria**, deberá realizar o exame teórico/práctico (segundo corresponda).

DATAS DE EXAMES: consultarase na páxina web da facultade no apartado de organización académica (<http://dides.webs.uvigo.es/es/docencia/horarios/>)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Campos Fernández-Figares/Martos Garcia, A. , 90, Revista Interuniversitaria de Formación del Profeso, **Lecturas, ecología y educación. Nuevas perspectivas de la formación del profesorado**, 1, Universidad de Zaragoza, 2017

Majó Masferrer, F./Baqueró Alós, M., **Ocho ideas clave. Los proyectos interdisciplinarios.**, 1, Graó, 2014

PNUD, **Objetivos de Desarrollo sostenible**, 1, Naciones Unidas, 2016

Arce, P. / Mucci, M. / Lapolla, P., **Experiencias artísticas con instalaciones. Trabajos interdisciplinarios de simbolización y juego en la escuela infantil**, 1, Ediciones Novedades Educativas, 2019

Acaso, M. / Megía, C., **Art thinking. Cómo el arte puede transformar la educación**, Paidós, 2017

Bibliografía Complementaria

Arias, A. / Arias, D. / Navaza, M. / Rial, D., **O traballo por proxectos en infantil, primaria e secundaria**, 1, Xunta de Galicia, 2009

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Aplicación das TIC na innovación educativa/P02M178V01106

Deseño de proxectos interdisciplinarios/P02M178V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS**Diseño de proxectos interdisciplinares**

Materia	Deseño de proxectos interdisciplinares			
Código	P02M178V01103			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Didácticas especiais Dpto. Externo			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Uxío Arias Correa, Azucena			
Profesorado	Arias Correa, Azucena Pérez Rodríguez, Uxío			
Correo-e	azucena@uvigo.es uxio.perez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>O Deseño de proxectos interdisciplinares amosa a posibilidade de coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinar, analizar propostas interdisciplinares dentro do marco dos proxectos, así como deseñar e organizar proxectos interdisciplinares nas aulas.</p> <p>Fomentará o desenvolvemento da capacidade de avaliar proxectos de cara a promover propostas de mellora en función aos resultados obtidos.</p> <p>Desenvolve a capacidade de introducir na aula unha metodoloxía innovadora susceptible de dar unha perspectiva integradora ao proceso de aprendizaxe-ensino.</p> <p>Os proxectos permiten introducir nas aulas o mundo virtual nas súas diferentes fases e potencian o traballo colaborativo e cooperativo.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade
C1	Coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinario e identificar os seus centros de interese en contextos escolares e non escolares
C2	Identificar e analizar criticamente propostas interdisciplinares no ámbito educativo
C3	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar de xeito sistemático propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio
C9	Ensaia e avaliar planteamentos de ensino disciplinares ou interdisciplinares en contextos educativos reais, e promover achegas de mellora en relación cos resultados obtidos
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinares e interdisciplinares
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares

D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente
D11	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D12	Capacidade para comunicarse por oral e por escrito en lingua galega
D13	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Identificar e valorar as características da metodoloxía por proxectos.	A1 A2 B1 B3 B8 C1 C2 C3 C8 C9 D4 D5 D6 D10 D12
Desarrollar proxectos interdisciplinares innovadores orientados al desarrollo de las habilidades docentes y de investigación didáctica	A1 A2 A4 B1 B3 B8 C1 C2 C3 C8 C9 D3 D4 D5 D6 D9 D10 D12
Planificar procesos de elaboración de proxectos interdisciplinares que integren de manera coherente la identidad curricular de las didácticas específicas.	A1 A2 A4 B1 B3 B7 B8 C2 C3 C8 C9 D3 D4 D5 D6 D9 D10 D11 D12 D13

Incorporar os proxectos de innovación, procedementos e criterios para a avaliación conxunta da actividade docente e a aprendizaxe das diferentes didácticas específicas

A1
A2
A4
B3
B8
C1
C2
C3
C8
C9
D3
D4
D5
D6
D9
D10
D11
D12
D13

Contidos

Tema	
Os proxectos. As súas características.	Definición. Características. Roles de profesorado e alumnado. Relación co ciclo de aprendizaxe.
Deseño, desenvolvemento e avaliación de proxectos interdisciplinares: modelos, principios e estrutura.	Principios nos que se basea o traballo por proxectos. Os proxectos: fases e elementos. Estrutura e itinerario dun proxecto. Avaliación de proxectos: instrumentos e procedementos. Avaliación como regulación.
Estratexias metodolóxicas innovadoras no desenvolvemento de proxectos interdisciplinares.	Innovación educativa. Uso de fontes diversificadas. O entorno virtual. Estratexias de planificación, esquematización e organización conxunta. Estratexias de traballo colaborativo e cooperativo co alumnado.
Elaboración de proxectos interdisciplinares baseados no traballo cooperativo e na mellora da práctica docente.	Plan de acción. Traballo colaborativo e cooperativo. Avaliación da práctica docente.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	7	25	32
Presentación	2	6	8
Traballo tutelado	2	8	10
Debate	2	1	3
Seminario	1	10	11
Lección maxistral	8.5	0	8.5
Cartafol/dossier	0	20	20
Traballo	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Realización en pequenos grupos cooperativos, dentro da aula, para procurar o asesoramento e acompañamento do alumnado nos traballos principais. Actividades de avaliación.
Presentación	Exposicións con pequenos grupos, dentro da aula. Exposición de proxectos e/ou traballos desenvolvidos. Actividades de avaliación.
Traballo tutelado	Resolución de actividades, debates, elaboración de traballos, seminarios,... Realización de traballos co asesoramento personalizado do profesorado da materia. Actividades de avaliación.
Debate	Sesións con pequenos grupos, dentro da aula, para procurar o asesoramento e acompañamento do alumnado.
Seminario	Sesións con pequenos grupos, dentro da aula, para procurar o asesoramento e acompañamento do alumnado nos traballos principais e para resolver dúbidas, facer consultas e seguimento de traballos e tarefas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Atender as necesidades e consultas do alumnado en equipo cooperativo relacionadas coas temáticas relacionadas coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Desenvolverase presencialmente na aula.
Traballo tutelado	Axudar ao alumnado en pequeno grupo e orientalo no desenvolvemento dos traballos a realizar en aula dentro da materia.
Presentación	Proporcionar axuda ao alumnado en pequenos grupos, en equipos ou individualmente tanto en aula como fóra delas sobre o desenvolvemento e presentacións
Traballo tutelado	Orientar ao alumnado no desenvolvemento de traballos tanto individualmente como en equipo cooperativo e resolver as dúbidas a nivel individual ou grupal que xurdan neste tipo de tarefa.
Debate	Axudar ao alumnado en pequeno grupo.
Seminario	Axudar ao alumnado no desenvolvemento de actividades experimentais na aula tanto individualmente como en equipo cooperativo e resolver as dúbidas a nivel individual ou grupal que xurdan.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Carpeta ou arquivador ordenado que contén o rexistro das actividades realizadas polo alumnado durante as sesións presenciais, con comentarios e valoracións que permitan visualizar o seu progreso.
Traballo	Tarefa autónoma asesorada polo profesorado que permita amosar os coñecementos e procedementos adquiridos sobre o deseño de proxectos interdisciplinares para a aula.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Entrega traballos coas características que se sinalan e que serán corrixidos de acordo coas rúbricas de avaliación	15		B1 B3 B8	C1 D3 D4 D5 D6 D9 D10 D11 D12 D13	
Presentación	Presentación e exposición dos proxectos e traballos de investigación de acordo cos criterios marcados pola rúbrica	5	A1 A2 A4	B1 B3	C1 C3 C8 C9	D3 D4 D9 D10 D11 D12 D13
Traballo tutelado	Entrega traballos elaborados en equipos cooperativos, ben separados ou nun redactado conxunto tipo diario de aula.	10	A1 A2 A4	B1 B3	C1 C2 C3 C8 C9	D3 D4 D5 D9 D10 D11 D12 D13
Debate	Asistencia e participación activa	10	A4	B1 B3	C2 C8	D3 D4 D12
Seminario	Asistencia para consulta e seguimento de traballos	5	A4		C1 C2 C3 C8 C9	D3 D4 D12

Lección maxistralAsistencia		20	A1	B1 B7	D3 D4 D5 D10 D11 D12 D13	
Cartafol/dossier	Entrega do cartafol de acordo coas características sinaladas e que será corrixido de acordo coas rúbricas de avaliación	20	A1 A2 A4	B1 B3 B7 B8	C1 C2 C3 C8 C9	D3 D5 D6 D9 D10 D11 D12 D13
Traballo	Entrega do deseño dun proxecto en equipo cooperativo e que será corrixido de acordo coa rúbrica de avaliación.	15	A1 A2 A4	B1 B3 B7 B8	C1 C2 C3 C8 C9	D4 D5 D6 D9 D10 D11 D12 D13

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todo o alumnado, asista ou non á aula, ten dereito a ser avaliado (mediante un exame ou no modo que se estableza na guía docente).

a) Descrición da avaliación

O alumnado que asistiu a clase:

- A avaliación será continua a través do seguimento do alumnado, dos seus traballos, proxectos e exposicións, así como da asistencia e participación na aula e nas titorías. Cada alumna e cada alumno confeccionará ademais un cartafol individual e subirao á sección particular específica da aula virtual da materia - curso en Moovi-, ademais elaborará un proxecto en equipo cooperativo que reflicta a súa aprendizaxe sobre proxectos interdisciplinares
- Os documentos e arquivos dos traballos e tarefas do curso serán dispostos, en tempo e forma segundo os prazos programados, por cada alumna e cada alumno no seu espazo persoal respectivo na aula virtual do curso en Moovi, en formatos de código aberto ou de visores libres.
- Para poder acollerse á avaliación continua a través de actividades na aula virtual é preciso asistir ás aulas nun 80% do tempo presencial cun aproveitamento axeitado.

O alumnado que non asistiu a clase:

- O alumnado que non asistiu a clase ou que non poida ser avaliado por avaliación continua por faltar máis dun 20% das clases da materia, para obter unha avaliación positiva, deberá realizar un exame (proba escrita presencial sobre o contido da materia).

b) De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo. Avaliación da 2ª convocatoria:

- Para obter unha avaliación positiva o alumnado que asistiu regularmente a clase, poderá optar por presentar as tarefas e traballos pendentes indicados para a 1ª convocatoria ou pola realización de exame (proba escrita presencial sobre o contido da materia)
- O alumnado que non asistiu a clase, para obter unha avaliación positiva, deberá realizar un exame (proba escrita presencial sobre o contido da materia)

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na páxina <http://dides.webs.uvigo.es>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Arias et alii, **O traballo por proxectos en infantil, primaria e secundaria**, 1ª, Consellería de Educación e O.U. Xunta de Galicia., 2009

Barbosa, E. F. e Moura, D. G., **Proyectos educativos y sociales**, 1ª, Narcea, 2013

Hernández, F. e Ventura, M., **La organización del currículum por proyectos de trabajo El conocimiento es un calidoscopio**, 12ª, Graó, 2006

Lago, JM e Pujolàs, P., **Aprender en equipos de aprendizaje cooperativo**, 1ª, Octaedro, 2018

Pujolàs et alii, **Cooperar para aprender, aprender a cooperar**, 1ª, Formato dixital, s.f.

Sanmartí, N., **Evaluar para aprender**, 1ª, Graó, 2007

Bibliografía Complementaria

LaCueva, A., **La enseñanza por proyectos:¿ mito o reto?.**, 1ª, Formato dixital. Revista Digital Innovación y expe, 2000

Hernández, F., **Los proyectos de trabajo: la necesidad de las nuevas competencias para nuevas formas de racionalidad**, 1ª, Educar, 25, p. 37-49., 2000

Bonil, J., Calafell, G., Orellana L., Espinet, M. e Pujol, R.M., **El diálogo disciplinar, un camino necesario para avanzar hacia la complejidad.**, 1ª, Universidade de Sevilla. Revista Investigación en, 2004

Hargreaves, A., **Enseñar en la sociedad del conocimiento**, 1ª, Octaedro, 2003

Torres, J., **Globalización e interdisciplinariedad: el currículum integrado**, 6ª, Morata, 2006

Sánchez Fernández, Y., **El trabajo por proyectos en Educación Infantil: un reto formativo.**, 1ª, Formato dixital. Revista Digital Educativa, 2, 19-, 2011

Galeana de la O, L., **Aprendizaje basado en proyectos**, 1ª, Formato dixital. Revista digital CEUPROMED, s.f.

Ibáñez, C., **El proyecto de Educación Infantil y su práctica en el aula**, 15ª, La Muralla, 2010

Blanchard, M. e Muzás, M.D., **Los Proyectos de Aprendizaje**, 1ª, Narcea, 2016

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Practicum/P02M178V01215

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Análise de experiencias interdisciplinares/P02M178V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aprendizaxe integrada de contidos en linguas estranxeiras (AICLE)**

Materia	Aprendizaxe integrada de contidos en linguas estranxeiras (AICLE)			
Código	P02M178V01104			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua de impartición	Francés Galego Inglés			
Departamento	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinador/a	Valcárcel Riveiro, Carlos			
Profesorado	Valcárcel Riveiro, Carlos			
Correo-e	carlos.valcarcel@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia adquiriranse os conceptos e prácticas metodolóxicas esenciais no ámbito da Aprendizaxe integrada de contidos e linguas estranxeiras (AICLE)			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B2	Dominar a expresión e a comprensión de xeito oral e escrito dun idioma estranxeiro
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade
C1	Coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinario e identificar os seus centros de interese en contextos escolares e non escolares
C2	Identificar e analizar criticamente propostas interdisciplinares no ámbito educativo
C3	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar de xeito sistemático propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos
C4	Desenvolver a competencia lingüística en lingua estranxeira orientada cara á docencia nas áreas específicas
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio
C9	Ensañar e avaliar planteamentos de ensino disciplinares ou interdisciplinares en contextos educativos reais, e promover achegas de mellora en relación cos resultados obtidos
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas

C11	Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicala correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación
C12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinares específicos
C14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos
C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador
C16	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar achegas para a investigación e a innovación no ámbito das Didácticas Específicas
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinares
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinares e interdisciplinares
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D7	Comportarse con ética e responsabilidade social e medioambiental como docente e/ou investigador/a
D8	Ser capaz de comunicarse cos seus compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente
D11	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D13	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer os avances na investigación de programas AICLE (Aprendizaxe Integrada de Contidos en Lingua Estranxeira).	A1 A2 A3 A5 B3 B4 B6 B8 C1 C2 C10 C12 C13 C14 C15 C17 D1 D2 D3 D6 D8 D9 D13

Identificar exemplos prácticos de programas AICLE nas diferentes especialidades impartidas no Máster.

A1
A3
A5
B2
B4
B6
B7
B8
C1
C2
C10
C11
C12
C13
C14
C15
C16
C17
C18
D1
D2
D3
D4
D5
D8
D9
D10

Familiarizarse coa terminoloxía específica de cada unha das especialidades para o desenvolvemento das sesións AICLE.

B2
B6
C1
C2
C4
C7
C10
C11
D1
D2
D3
D4
D5
D6
D7
D8
D10
D11

Elaborar materiais e recursos AICLE.

A1
A2
A3
A4
B2
B3
B4
B6
B7
B8
C1
C3
C4
C7
C8
C9
C10
C11
C14
C15
C16
C17
C18
D1
D2
D4
D5
D6
D7
D8
D9
D10
D11
D13

Contidos

Tema

AICLE: Introducción. Definición e contexto teórico. - Obxectivos da AICLE.
- Os catro Cs: comunicación, cognición, contido e cultura.
- Competencias lingüísticas.
- Competencia comunicativa.
- Capacidades cognitivas.

Aproximacións metodolóxicas en AICLE. - Modelos de AICLE.
- Aprendizaxe colaborativa e AICLE.
- BICS e CALP.
- Andaimaxe.
- Funcións e modelos comunicativos.
- Organizadores visuais.

Materiais e recursos AICLE nas diferentes áreas. - Ambientes de aprendizaxe e AICLE.
- Edición de audio.
- Edición de vídeo.
- Didactización de textos.
- Webs de recursos para inglés e o francés.

Planificación docente en AICLE nas diferentes áreas. - A secuencia pedagóxica en AICLE.
- Activiades de activación.
- Actividades de comprensión.
- Actividades de vocabulario.
- Actividades de produción oral.
- Actividades de produción escrita.
- A avaliación en AICLE.

Análise e valoración de prácticas efectivas en AICLE. - Criterios para avaliar materiais didácticos para AICLE.
- Criterios para avaliar prácticas pedagóxicas para AICLE.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	5	1	6
Actividades introductorias	1	5	6

Aprendizaxe baseado en proxectos	4	21	25
Aprendizaxe baseado en proxectos	4	21	25
Aprendizaxe baseado en proxectos	4	21	25
Aprendizaxe baseado en proxectos	4.5	21	25.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Na primeira sesión, o profesor explicará os obxectivos, contidos, planificación e metodoloxía docente, avaliación e procedementos de atención personalizada.
Actividades introdutorias	Na primeira sesión, o profesor proporá unha serie de actividades de activación ou reflexión sobre os programas AICLE en Galicia.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Nunha sesión presencial e posteriormente en titorías co profesor, o alumnado realizará un proxecto no que deberá definir un contexto escolar concreto de aplicación metodolóxica (curso, centro, materia, concreción curricular, etc.). Estes proxectos presentaranse na data do exame oficial, serán de carácter grupal e as instrucións para a súa realización serán facilitadas polo profesor na presentación da materia. Nas sesións presenciais e nas titorías, o profesor guiará o alumnado para a execución dos proxectos mediante a realización de actividades grupais e colaborativas e a revisión dos rascaños preparados polos grupos.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Nunha sesión presencial e posteriormente en titorías co profesor, o alumnado realizará un proxecto no que deberá deseñar e elaborar unha secuencia pedagóxica para o contexto escolar definido no primeiro proxecto. Este segundo proxecto presentarse na data do exame oficial, será de carácter grupal e as instrucións para a súa realización serán facilitadas polo profesor na presentación da materia. Nas sesións presenciais e nas titorías, o profesor guiará o alumnado para a execución dos proxectos mediante a realización de actividades grupais e colaborativas e a revisión dos rascaños preparados polos grupos.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Nunha sesión presencial e posteriormente en titorías co profesor, o alumnado realizará un proxecto no que deberá deseñar e elaborar as estratexias de estudaxe e os contidos de audio e vídeo para a secuencia de aprendizaxe deseñada no proxecto anterior. Este terceiro proxecto presentarse na data do exame oficial, será de carácter grupal e as instrucións para a súa realización serán facilitadas polo profesor na presentación da materia. Nas sesións presenciais e nas titorías, o profesor guiará o alumnado para a execución dos proxectos mediante a realización de actividades grupais e colaborativas e a revisión dos rascaños preparados polos grupos.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Nunha sesión presencial e posteriormente en titorías co profesor, o alumnado realizará un proxecto no que deberá deseñar e elaborar un sistema de avaliación para a secuencia de aprendizaxe deseñada no segundo proxecto. Este cuarto proxecto presentarse na data do exame oficial, será de carácter grupal e as instrucións para a súa realización serán facilitadas polo profesor na presentación da materia. Nas sesións presenciais e nas titorías, o profesor guiará o alumnado para a execución dos proxectos mediante a realización de actividades grupais e colaborativas e a revisión dos rascaños preparados polos grupos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada realizarase de diferentes maneiras: 1. Durante o horario de titorías que o profesor detallará na sesión introdutoria do curso. O alumnado deberá fixar unha cita co profesor dentro deste horario e a través do correo electrónico. Nestas titorías o alumnado poderá resolver dúbidas, facer suxestións e reforzar co profesor aspectos prácticos da materia. O profesor non atenderá o alumnado sen cita previa ou fóra do horario establecido. 2. A través do grupo de traballo en liña. 3. A través de videoconferencia (previa cita) ou do correo electrónico.
Aprendizaxe baseado en proxectos	A atención personalizada realizarase de diferentes maneiras: 1. Durante o horario de titorías que o profesor detallará na sesión introdutoria do curso. O alumnado deberá fixar unha cita co profesor dentro deste horario e a través do correo electrónico. Nestas titorías o alumnado poderá resolver dúbidas, facer suxestións e reforzar co profesor aspectos prácticos da materia. O profesor non atenderá o alumnado sen cita previa ou fóra do horario establecido. 2. A través do grupo de traballo en liña. 3. A través de videoconferencia (previa cita) ou do correo electrónico.
Actividades introdutorias	A atención personalizada realizarase de diferentes maneiras: 1. Durante o horario de titorías que o profesor detallará na sesión introdutoria do curso. O alumnado deberá fixar unha cita co profesor dentro deste horario e a través do correo electrónico. Nestas titorías o alumnado poderá resolver dúbidas, facer suxestións e reforzar co profesor aspectos prácticos da materia. O profesor non atenderá o alumnado sen cita previa ou fóra do horario establecido. 2. A través do grupo de traballo en liña. 3. A través de videoconferencia (previa cita) ou do correo electrónico.

Aprendizaxe baseado en proxectos	A atención personalizada realizarase de diferentes maneiras: 1. Durante o horario de titorías que o profesor detallará na sesión introdutoria do curso. O alumnado deberá fixar unha cita co profesor dentro deste horario e a través do correo electrónico. Nestas titorías o alumnado poderá resolver dúbidas, facer suxestións e reforzar co profesor aspectos prácticos da materia. O profesor non atenderá o alumnado sen cita previa ou fóra do horario establecido. 2. A través do grupo de traballo en liña. 3. A través de videoconferencia (previa cita) ou do correo electrónico.
Aprendizaxe baseado en proxectos	A atención personalizada realizarase de diferentes maneiras: 1. Durante o horario de titorías que o profesor detallará na sesión introdutoria do curso. O alumnado deberá fixar unha cita co profesor dentro deste horario e a través do correo electrónico. Nestas titorías o alumnado poderá resolver dúbidas, facer suxestións e reforzar co profesor aspectos prácticos da materia. O profesor non atenderá o alumnado sen cita previa ou fóra do horario establecido. 2. A través do grupo de traballo en liña. 3. A través de videoconferencia (previa cita) ou do correo electrónico.
Aprendizaxe baseado en proxectos	A atención personalizada realizarase de diferentes maneiras: 1. Durante o horario de titorías que o profesor detallará na sesión introdutoria do curso. O alumnado deberá fixar unha cita co profesor dentro deste horario e a través do correo electrónico. Nestas titorías o alumnado poderá resolver dúbidas, facer suxestións e reforzar co profesor aspectos prácticos da materia. O profesor non atenderá o alumnado sen cita previa ou fóra do horario establecido. 2. A través do grupo de traballo en liña. 3. A través de videoconferencia (previa cita) ou do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumnado, organizado en grupos de traballo, desenvolverá un proxecto de contextualización escolar que será entregado na plataforma de aprendizaxe na data oficial do exame e avaliado segundo unha grade de avaliación proposta polo profesor na primeira sesión presencial.	25	A1 B2 C1 D1 A2 B3 C2 D2 A3 B4 C3 D3 A4 B6 C4 D4 A5 B7 C7 D5 B8 C8 D6 C9 D7 C10 D8 C11 D9 C12 D10 C13 D11 C14 D13 C15 C16 C17 C18
Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumnado, organizado en grupos de traballo, desenvolverá un proxecto para deseñar unha secuencia pedagóxica. Será entregado na plataforma de aprendizaxe na data oficial do exame e será avaliado segundo unha grade de avaliación proposta polo profesor na primeira sesión presencial.	25	A1 B2 C1 D1 A2 B3 C2 D2 A3 B4 C3 D3 A4 B6 C4 D4 A5 B7 C7 D5 B8 C8 D6 C9 D7 C10 D8 C11 D9 C12 D10 C13 D11 C14 D13 C15 C16 C17 C18

Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumnado, organizado en grupos de traballo, desenvolverá un proxecto para producir os contidos audiovisuais dunha secuencia pedagóxica. Será entregado na plataforma de aprendizaxe na data oficial do exame e será avaliado segundo unha grade de avaliación proposta polo profesor na primeira sesión presencial.	25	A1 B2 C1 D1 A2 B3 C2 D2 A3 B4 C3 D3 A4 B6 C4 D4 A5 B7 C7 D5 B8 C8 D6 C9 D7 C10 D8 C11 D9 C12 D10 C13 D11 C14 D13 C15 C16 C17 C18
Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumnado, organizado en grupos de traballo, desenvolverá o sistema de avaliación dunha secuencia pedagóxica. Será entregado na plataforma de aprendizaxe na data oficial do exame e será avaliado segundo unha grade de avaliación proposta polo profesor na primeira sesión presencial.	25	A1 B2 C1 D1 A2 B3 C2 D2 A3 B4 C3 D3 A4 B6 C4 D4 A5 B7 C7 D5 B8 C8 D6 C9 D7 C10 D8 C11 D9 C12 D10 C13 D11 C14 D13 C15 C16 C17 C18

Outros comentarios sobre a Avaliación

As datas e os prazos das avaliacións estarán expostas desde o inicio do curso na web da materia e na web da facultade.

1. Avaliación en primeira convocatoria

1.a. Avaliación continua

En colaboración co profesor nas aulas e reunións de tutoría, o alumnado terá que realizar catro proxectos en grupo, que consistirán na elaboración dunha secuencia pedagóxica AICLE. Os proxectos serán avaliados polo profesor de acordo cunha grade de avaliación disponibilizada na plataforma de aprendizaxe. A entrega dos proxectos será feita na data establecida no calendario oficial de exames.

1.b. Avaliación global

O alumnado que non puiden ou non desexar pasar a avaliación continua deberá solicitar ao profesor facer a avaliación global ao longo das dúas primeiras semanas de aulas. A avaliación global consistirá na realización dun exame escrito sobre o 100% dos contidos da materia. O exame realizarase na data oficial fixada polo centro. Será puntuado de 0 a 10 en función dunha grade de avaliación establecida polo profesor. O exame contará cunha pregunta teórica e cun suposto práctico que o alumnado deberá resolver. O tipo de exame e a grade de avaliación que usará o profesor estarán dispoñíbeis na web da materia.

2. Avaliación en segunda convocatoria

O alumnado que non concorrer a ningunha avaliación (continua ou global) en primeira convocatoria será avaliado como non presentado. O alumnado que concorrer á segunda convocatoria deberá realizar un exame escrito sobre o 100% dos contidos da materia. O exame realizarase na data oficial fixada polo centro. Será puntuado de 0 a 10 en función dunha grade de avaliación establecida polo profesor. O exame contará cunha pregunta teórica e cun suposto práctico que o alumnado deberá resolver. En segunda convocatoria non se terá en conta o traballo realizado na primeira convocatoria.

3. Linguas de traballo

As linguas de traballo da materia serán o francés e o inglés. O profesor comunicarse co alumnado en todo momento, tanto por oral como por escrito, en lingua francesa ou inglesa. Sempre que o profesor non dea outras indicacións, alumnado

poderá empregar calquera das linguas de traballo. Os enunciados dos exames estarán redactados en lingua francesa e inglesa, pero o alumnado poderá realizalo en calquera das dúas linguas.
Fica prohibida a utilización do tradutor automático en calquera actividade de aprendizaxe ou na comunicación co profesor. O uso repetido da tradución automática nun proxecto ou nun exame poderá supor a invalidación dos mesmos.

3. Alumnado con necesidades educativas especiais (NEE)

O alumnado que presentar necesidades educativas especiais por dificultades específicas de aprendizaxe poderá se obxecto dunha adaptación do sistema de avaliación. Esta adaptación, deseñada entre o profesor e o alumnado implicado, procurará garantir o recurso a todos os medios necesarios para que o alumnado con NEE poida demostrar a consecución dos obxectivos da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

BALL, P. / KELLY, K. / KLEGG, J., **Putting CLIL into Practice**, 1, Oxford University Press, 2015

BENTLEY, K., **The TKT course : teaching knowledge test : CLIL module (Content and Language Integrated Learning)**, 1, Cambridge University Press, 2010

BOWER, K. / CHAMBERS, G. / COYLE, D. / CROSS, R., **Curriculum Integrated Language Teaching. CLIL in practice.**, 1, Cambridge University Press, 2020

CANO, W., **Manual CLIL para centros bilingües**, 1, UNIR Editorial, 2013

COYLE, D. / HOOD, P. / MARSH, D., **CLIL**, 1, Cambridge University Press, 2012

DALE L. e TANNER, R., **CLIL activities : a resource for subject and language teachers**, 1, Cambridge University Press, 2012

FIELDS, D.L., **Echando una mano: 101 técnicas de andamiaje**, 1, Octaedro, 2016

LASAGABASTER, D. / RUÍZ, Y., **CLIL in Spain : implementation, results and teacher training**, 1, Cambridge University Press, 2010

LIN, A.M.Y., **Language Across the Curriculum & CLIL in English as an Additional Language (EAL) Contexts. Theory and Practice**, 1, Springer, 2016

LLINARES, A. / MORTON, T., **Applied linguistics perspectives on CLIL**, 1, John Benjamins, 2017

Bibliografía Complementaria

Eurydice/Bruxelles, **L'enseignement d'une matière intégré à une langue étrangère (EMILE) en Europe**, 1, Eurydice/Bruxelles, 2006

LO, Y.Y., **Professional Development of CLIL Teachers**, 1, SPRINGER, 2020

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase ter un nivel B1 en lingua inglesa ou francesa.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Metodoloxía de investigación educativa**

Materia	Metodoloxía de investigación educativa			
Código	P02M178V01105			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Blanco Pesqueira, Antonia			
Profesorado	Blanco Pesqueira, Antonia			
Correo-e	antoniablancop2011@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Os continuos cambios sociais que experimenta a nosa sociedade reflíctense nos comportamentos dos cidadáns e nas dinámicas dos centros e institucións educativas, cuxo microsistema absorbe a diversidade e complexidade do macrosistema social. O Profesorado, os centros e institucións educativas enfróntanse no momento actual ao desafío de ofrecer resposta á ampla demanda educativa da sociedade contemporánea. Ante estes desafíos, o profesorado necesita e demanda recursos, formación e estratexias que lles permitan atopar respostas útiles, realistas e eficaces para adaptarse e adaptar a educación aos novos requerimentos sociais. Entre estes recursos e estratexias atópanse a INNOVACIÓN e a INVESTIGACIÓN DIDÁCTICA. Nela tratarase fundamentalmente de como atacar no centro e aula proxectos de innovación e investigación didáctica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade
C5	Adquirir unha formación metodolóxica para realizar investigacións educativas
C6	Establecer os descritores xerais que caracterizan unha investigación: seleccionar, elaborar, tratar e interpretar os datos, e presentar os resultados de acordo cos propósitos da investigación
C11	Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicala correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación
C14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos
C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D8	Ser capaz de comunicarse cos seus compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Dominio das ferramentas básicas da investigación científica. -	A1 A4 B6 B8 C5 C6 C14 C15 C18 D1 D3 D9
Capacidade para xestionar as bases de documentación técnico-científica, para seleccionar documentos de interese, revisalos e sintetizar os traballos doutros autores.	A2 A4 B1 B6 C5 C6 C15 D1 D3 D8 D9
Capacidade de identificar as necesidades de investigación en relación con problemas reais e para propor obxectivos innovadores de investigación en forma de proxectos de investigación.	A1 A2 B6 B8 C5 C11 C15 C18 D1 D3 D10
Capacidade para sintetizar e expor correctamente en forma escrita e oral os resultados da propia investigación	A4 B1 C5 C6 C11 D1 D8

Contidos

Tema	
Fundamentos epistemolóxicos e metodolóxicos do saber e as prácticas educativas.	Investigación nas Ciencias Sociais Investigación nas Ciencias da Educación
Métodos de investigación	Metodoloxías de investigación en Educación Metodoloxía Cuantitativa e Cualitativa en Educación
Procedementos e estratexias de recollida de información cuantitativa e cualitativa.	O Proceso de investigación Técnicas e procedementos cuantitativos Técnicas e procedementos cualitativos
Análise e interpretación de datos cuantitativos e de información cualitativa.	Análise e interpretación de datos cuantitativos Análise e interpretación de datos cualitativos

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos	4	25	29
Resolución de problemas	1	5	6
Debate	1	5	6
Metodoloxías baseadas en investigación	5	25	30
Lección maxistral	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral..
Metodoloxías baseadas en investigación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral..
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Estudo de casos	Proba na que un alumno/a debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	20	A2	B6	C5	D1
				B8	C6	D3
					C14	
Resolución de problemas	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor.	20	A1	B1	C5	D1
			A2		C6	D3
					C11	
					C14	
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral..	10	A4	B1	C11	D1
				B6	C15	D8
				B8	C18	
Metodoloxías baseadas en investigación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	40	A1	B1	C5	D1
			A2	B6	C6	D3
			A4	B8	C11	D8
					C14	D9
					C15	D10
					C18	
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.	10	A1	B6	C5	D1
				B8	C6	D9
					C14	D10
					C15	
					C18	

Outros comentarios sobre a Avaliación

AVALIACIÓN CONTÍNUA: queda reflictida no anterior apartado coas porcentaxes establecidas no mesmo

AVALIACIÓN GLOBAL: Consistirá nunha proba escrita dos contidos da materia (70%) e dun caso práctico (30%)

O alumnado que non supere as competencias na convocatoria de xanerio (primer cuadimestre) terán que facer a aviliación global no mes de xullo

---

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Woodd,P &Smit, J, **Investigar en Educación**, Narcea, 2017

Bibliografía Complementaria

<https://www.monografias.com/trabajos28/investigacion-educativa/investigacion-educativa.shtml>, **Monografía sobre Investigación Educativa**, Monografías.com, 2012

Schon, D., **El profesional reflexivo: como piensan los profesionales cuando actúan**, Paidós, 1988

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aplicación das TIC na innovación educativa**

Materia	Aplicación das TIC na innovación educativa			
Código	P02M178V01106			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Lorenzo Rial, María Asunción			
Profesorado	Lorenzo Rial, María Asunción			
Correo-e	marialorenzo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>Esta materia procura dar a oportunidade de coñecer, analizar e valorar cal é o novo papel do profesorado, do alumnado e dos elementos que configuran o acto didáctico, cal é a nova maneira de ensinar e aprender na escola de hoxe coa tecnoloxía. Así coñecerás, entre outras cousas, a usar novos recursos didácticos con base tecnolóxica, como deseñar e elaborar materiais didácticos empregando a tecnoloxía, que estratexias de traballo empregar coas novas tecnoloxías na escola ...</p> <p>Por último, como mestre/a será necesario que sexas capaz de axudar aos escolares a desenvolverse neste novo ámbito tecnolóxico pero cunha visión crítica e reflexiva, que lle permita descubrir nas tecnoloxías unha ferramenta non só para o seu lecer e tempo libre, senón tamén para a súa formación como parte dunha cidadanía libre e responsable.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo			
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades			
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse			
C3	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar de xeito sistemático propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos			
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinares			
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares			
D7	Comportarse con ética e responsabilidade social e medioambiental como docente e/ou investigador/a			
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados			
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente			
D12	Capacidade para comunicarse por oral e por escrito en lingua galega			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecer os principais riscos aos que se enfrontan as e os menores en Internet e as necesidades de alfabetización constantes que comportan o TIC e debe abordar o sistema educativo.	A2 B3 B4 B6 D7
Analizar as principais tecnoloxías emerxentes e as súas posibles aplicacións na educación Infantil e Primaria.	A2 A4 B3 B4 B6 C17 D10
Adquirir habilidades e coñecer os principais recursos tecnolóxicos existentes para a posta en marcha de procesos de avaliación formativa e aprendizaxe colaborativo e autónomo apoiados en TIC.	A2 A4 B3 B4 B6 C3 C17 D6 D7 D9 D10 D12
Coñecer exemplos de boas prácticas de uso do TIC en educación Infantil e Primaria e identificar as claves de éxito nas que se fundamentan e as súas posibles aplicacións noutros contextos de Ensino-Aprendizaxe.	B6 C17 D10
Coñecer e analizar con criterio técnico os principais programas e recursos institucionais para a integración do TIC dos que dispón o profesorado de Educación Infantil e Primaria en Galicia.	A2 B3 B4 C17 D10

Contidos

Tema	
Alfabetización dixital e seguridade das e dos menores na rede.	Uso seguro de Internet e os principais riscos experimentados polas e os menores na rede. Recursos para un uso seguro e responsable na rede.
Posibilidades educativas das Tecnoloxías emerxentes na Educación Infantil e Primaria.	Posibilidades educativas das Tecnoloxías Sociais: tecnoloxía Cloud Computing, Realidade Aumentada, Learning Analytics
Desenvolvemento autónomo dos procesos de ensino e TIC.	E-portfolio e as Contornas Persoais de Aprendizaxe en Educación Infantil e Primaria.
Deseño de proxectos de innovación educativa mediados por TIC. Exemplos de boas prácticas.	Identificación e análise de boas prácticas de innovación educativa con TIC: experiencias derivadas de proxectos europeos e nacionais, programas etwinning, entre outros. Identificación das claves de éxito e posibles aplicacións en educación Infantil e Primaria.
Políticas e recursos institucionais para a integración do TIC na aula e centro educativo.	Identificación e análise das políticas e programas de implementación de TIC nacionais e autonómicos. Identificación e análise dos principais recursos dispoñibles nos centros educativos galegos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	5	0	5
Traballo tutelado	5	32	37
Aprendizaxe colaborativa	5	26	31
Cartafol/dossier	0	1	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	1	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.

Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Elaboración, de maneira individual, dun traballo sobre algunhas das temáticas recollidas no apartado contidos desta guía.	30	A2 A4	B3 B4 B6	C3 C17	D6 D7 D9 D10 D12
Cartafol/dossier	Realización, en grupo, dun proxecto de innovación educativa mediado polas TIC, co obxectivo de amosar os seus esforzos, progresos e logros nunha área. A recompilación debe incluír contidos elixidos polo estudantado, os criterios de selección e evidencias de autorreflexión.	40	A2 A4	B3 B4 B6	C3 C17	D6 D7 D9 D10 D12
Resolución de problemas e/ou exercicios	Recompilación e reflexión, individual ou grupal, das actividades realizadas nas diferentes sesións de aula.	30	A2 A4	B3 B4 B6	C3 C17	D6 D7 D9

Outros comentarios sobre a Avaliación

ESTUDANTES CON ASISTENCIA MÍNIMA DO 80% AS ACTIVIDADES DE AULA NA 1ª CONVOCATORIA:

Para poder acollerse **á avaliación continua** a través da realización das actividades na aula é preciso asistir ás sesións lectivas de aula nun mínimo do 80% e entregar e obter unha puntuación mínima de 5 puntos en cada unha das partes obxecto de avaliación (traballo tutelado, cartafol e resolución de problemas ou actividades).

ESTUDANTES QUE NON CUMPREN CUNHA ASISTENCIA MÍNIMA DO 80% AS ACTIVIDADES DE AULA:

O estudantado que non acade un mínimo do 80% de asistencia e participación as clases presenciais, para obter unha avaliación positiva, deberá acollerse a modalidade de avaliación global (realización dun exame na data oficial que se indica no calendario académico).

Deste xeito e, conforme a normativa vixente, con independencia da asistencia ou non a clases, o estudantado disfrutará de condicións equivalentes de avaliación. A tal fin, **recoméndase que aquelas persoas que teñan previsto non asistir, se poñan en contacto coa persoa coordinadora da materia antes do inicio das clases presenciais.**

AVALIACIÓN EN 2ª CONVOCATORIA:

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo:

- No caso de ser **estudiantado de avaliación continua en primeira convocatoria**, poderá optar por realizar as actividades pendentes de avaliación positiva indicados para a 1ª convocatoria ou pola realización de exame sobre o contido da materia.
- No caso de ser **estudiantado de avaliación global en primeira convocatoria**, para obter unha avaliación positiva, deberá realizar o exame teórico/práctico (segundo corresponda).

DATAS DE EXAMES: As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na páxina <http://dides.webs.uvigo.es>

Horario de titorías da coordinadora da

materia: <http://fcced.uvigo.es/es/docencia/profesorado/maria-asuncion-lorenzo-rial/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

el Instituto Nacional de Tecnologías Educativas y Formación del Profesorado, **Marco Común de la Competencia Digital Docente**, 2017

Cabero-Almenara, J., Romero-Tena, R., & Palacios-Rodríguez, A., **Evaluation of Teacher Digital Competence Frameworks Through Expert Judgement: the Use of the Expert Competence Coefficient**, 2020

Sánchez Rivas, Enrique; Colomo Magaña, Ernesto; Ruiz Palmero, Julio, **Tecnologías De La Información y La Comunicación En contextos educativos**, 1ª ed., Síntesis, 2020

Bibliografía Complementaria

Gallego, M.J.; Raposo, M., **Formación para la educación con tecnologías**, 1, Pirámide, 2016

Cebrián de la Serna, M.; Gallego, M.J., **Procesos educativos con TIC en la sociedad del conocimiento**, 1, Pirámide, 2011

Raposo, M.; Martínez-Figueira, M.E., **As TIC e as súas aplicacións na aula: misión posible**, 1, Toxosoutos, 2012

Recomendacións

Outros comentarios

RECOMÉNDASE:

- 1) Actitude favorable e receptiva para a experimentación e exploración das posibilidades que ofrecen as tecnoloxías no campo educativo.
  - 2) Asistencia continua ás sesións de aula. A asistencia considérase fundamental para o seguimento da materia por parte do alumnado e para avaliación por parte da docente, do grao de desenvolvemento das capacidades instrumentais e procedimentais.
  - 3) Que o alumnado non asistente o comunique antes do inicio das aulas ou a máis tardar, na primeira clase, para determinar as alternativas metodolóxicas e de avaliación que se van seguir.
-

DATOS IDENTIFICATIVOS**Investigación e innovación en Didáctica da matemática**

Materia	Investigación e innovación en Didáctica da matemática			
Código	P02M178V01201			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Matemáticas			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Marta			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Marta			
Correo-e	martapr@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>A ciencia forma parte da cultura e caracteriza, en gran medida, a sociedade na que vivimos. Así, a principal finalidade da educación científica debe ser que as persoas sexan capaces de aplicar as súas aprendizaxes para tomar decisións informadas sobre cuestións persoais, sociais e globais. O alumnado de Educación Primaria debe aprender as posibilidades de intervención no medio de maneira que se favoreza a sostibilidade das formas de vida e do medio ambiente a través dun achegamento ao mundo físico e natural e dunha interrelación coas outras áreas de coñecemento. Trátase dun enfoque globalizado de utilización da ciencia para formar á cidadanía. O alumnado desta titulación, futuro persoal docente, debe promover unha educación científica que axude a pensar, a comunicarse, a facer e a autorregularse, tendo como referente o establecido no currículo de Educación Primaria da Consellería de Educación da Xunta de Galicia.</p> <p>A práctica docente universitaria e as liñas de investigación didáctica, neste campo, deben contemplar metodoloxías e construcións conceptuais, procedementais e actitudinais, sempre en interacción e co horizonte do desenvolvemento das competencias básicas, relativas á comprensión da realidade e aos problemas globais de actualidade, tales como os referidos medio ambiente e ao desenvolvemento sostible. Deste modo, partindo das metodoloxías propias da didáctica das ciencias, pódense utilizar os enfoques C-T-S-A, a modelización, a construción do coñecemento arredor de problemas científico-tecnolóxicos, a alfabetización científica e a Educación en Ciencia Global. De forma que inclúa o tratamento da transversalidade, prestando especial atención á igualdade entre homes e mulleres, dentro dun modelo integrador.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade

C6	Establecer os descritores xerais que caracterizan unha investigación: seleccionar, elaborar, tratar e interpretar os datos, e presentar os resultados de acordo cos propósitos da investigación
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas
C12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinarios específicos
C14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinarios
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinarios e interdisciplinarios
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D7	Comportarse con ética e responsabilidade social e medioambiental como docente e/ou investigador/a
D8	Ser capaz de comunicarse cos seu compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer e analizar a importancia dos recursos didácticos para mellorar as actitudes cara á matemática.	A3 A5 B3 B4 B6 B7 B8 C7 C10 C17 D1 D3 D4 D6 D10

Coñecer as principais metodoloxías, instrumentos e técnicas de investigación e innovación en didáctica da matemática.

A1
A2
A5
B3
B6
B7
B8
C6
C7
C10
C12
C13
C14
C17
C18
D1
D3
D4
D5
D6
D7
D9
D10

Aplicar os principios básicos da investigación sobre o traballo práctico na análise de procesos vinculados á mellora da competencia matemática.

A2
A3
A5
B3
B4
B6
B8
C6
C7
C17
C18
D1
D2
D3
D4
D5
D6
D7
D9
D10

Planificar investigacións sobre problemas relacionados coa práctica, en consideración cos avances teóricos no campo de coñecemento.

A2
A3
A4
A5
B1
B3
B4
B6
B7
B8
C6
C7
C8
C17
C18
D1
D2
D3
D4
D5
D6
D7
D8
D9
D10

Contidos	
Tema	
Procesos de adquisición do coñecemento en matemáticas.	Procesos de adquisición do coñecemento en matemáticas.
Deseño e desenvolvemento de metodoloxías, instrumentos, técnicas, recursos para o ensino-aprendizaxe das matemáticas.	Deseño e desenvolvemento de metodoloxías, instrumentos, técnicas, recursos para o ensino-aprendizaxe das matemáticas.
Principios básicos da innovación e investigación en educación matemática.	Principios básicos da innovación e investigación en educación matemática.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Estudo previo	2	18	20
Debate	2	2	4
Metodoloxías baseadas en investigación	3	18	21
Presentación	4	4	8
Aprendizaxe colaborativa	3	18	21

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a introducir a materia obxecto de estudo e as súas bases teóricas e prácticas.
Estudo previo	Procura, lectura e análise de fontes documentais.
Debate	Discusión dirixida entre o grupo de estudantes sobre a análise dunha situación de ensino/aprendizaxe das matemáticas na Educación Infantil e Primaria.
Metodoloxías baseadas en investigación	Realización dun proxecto de investigación
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes do proxecto de investigación.
Aprendizaxe colaborativa	Enfoque interactivo de organización do traballo na aula no cal os alumnos son responsables da súa aprendizaxe e do dos seus compañeiros nunha estratexia de corresponsabilidade para alcanzar metas e incentivos grupais. Esta metodoloxía utilizarase na análise de fontes documentais e nas actividades introductorias.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Actividades introductorias	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Estudo previo	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Debate	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Metodoloxías baseadas en investigación	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Presentación	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Aprendizaxe colaborativa	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Metodoloxías baseadas en investigación	Proxecto de investigación	60	
Presentación	Exposición e defensa do proxecto de investigación	20	
Aprendizaxe colaborativa	Actividades introductorias e análises de fontes documentais	20	

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Todo o alumnado, asista ou non ás aulas, ten dereito a ser avaliado no modo en que se estableza na guía docente.
- En caso de non ter superada a materia na primeira edición de actas, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xuño-xullo.

As datas oficiais da avaliación poden ser consultadas na páxina web do máster (<http://dides.webs.uvigo.es/gl/>)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Godino, J.D., **Actividades de iniciación a la investigación en Educación Matemática.**, Uno. Revista de Didáctica de la Matemática, 2013

Burghes, D., **Enhancing primary mathematics teaching and learning.**, CfBT Education Trust. Plymouth, Uk, 2012

Castro Martínez, E.; Olmo Romero, Ma A.; Castro Martínez, E., **Desarrollo del pensamiento matemático infantil**, Departamento de Didáctica de la Matemática, 2002

Bibliografía Complementaria

Santos-Trigo, M., **Innovación e investigación en Educación Matemática.**, Innovación Educativa, vol.9, num. 46, 2009

Clements, D.H. y Sarama, J., **Early childhood mathematics learning.**, Second Handbook of research on mathematics teachin, 2007

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Dificultades na aprendizaxe das matemáticas. Enfoque práctico**

Materia	Dificultades na aprendizaxe das matemáticas. Enfoque práctico			
Código	P02M178V01202			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Matemáticas			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Marta			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Marta			
Correo-e	martapr@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia está orientada ao coñecemento e adquisición de capacidades en metodoloxías de investigación e innovación en dificultades na aprendizaxe das matemáticas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación			
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo			
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos			
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades			
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo			
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma			
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse			
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida			
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade			
C1	Coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinario e identificar os seus centros de interese en contextos escolares e non escolares			
C2	Identificar e analizar criticamente propostas interdisciplinares no ámbito educativo			
C3	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar de xeito sistemático propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos			
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio			
C9	Ensañar e avaliar planteamentos de ensino disciplinares ou interdisciplinares en contextos educativos reais, e promover achegas de mellora en relación cos resultados obtidos			
C11	Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicala correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación			
C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador			
C16	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar achegas para a investigación e a innovación no ámbito das Didácticas Específicas			

C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinares
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinares e interdisciplinares
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D7	Comportarse con ética e responsabilidade social e medioambiental como docente e/ou investigador/a
D8	Ser capaz de comunicarse cos seus compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer os principios, técnicas e recursos didácticos para dar resposta ás dificultades asociadas ao uso das distintas linguaxes en matemáticas, nas etapas de Educación infantil e primaria.	A1 A2 A5 B3 B4 B6 C1 C2 C11 C16 C17 D1 D3 D4 D9 D10
Coñecer a influencia das compoñentes afectivas no proceso de ensino-aprendizaxe da matemática na Educación infantil e primaria.	A1 A3 A5 B4 B6 B7 C1 C11 D1 D3 D4 D6 D7 D8 D10
Adquirir a capacidade de resolver situacións prácticas relativas ás dificultades da aprendizaxe da matemática.	A2 B3 B4 B6 C3 C9 C16 C17 D2 D3 D4 D6

Adquirir a capacidade para redactar e avaliar tarefas auténticas en matemáticas.

A4
B1
B3
B4
B6
B8
C1
C2
C3
C8
C9
C15
C16
C17
D1
D2
D3
D4
D5
D6
D8
D9

Adquirir a capacidade para promover actividades metacognitivas e de autorregulación na aula de matemáticas.

A2
A3
A4
A5
B4
B6
B8
C3
C8
C9
C15
C16
C17
D1
D2
D3
D4
D5
D6
D8
D9
D10

Contidos

Tema

As linguaxes da matemática.

Compoñentes afectivas.

Análise e estudo de casos prácticos.

Tareas auténticas en matemáticas.

Metacognición.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Estudo previo	2	18	20
Debate	2	2	4
Metodoloxías baseadas en investigación	3	18	21
Presentación	2	4	6
Aprendizaxe colaborativa	0	18	18
Aprendizaxe-servizo	4	0	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a introducir a materia obxecto de estudo e as súas bases teóricas e prácticas.
Estudo previo	Procura, lectura e análise de fontes documentais.
Debate	Discusión dirixida entre o grupo de estudantes sobre a análise dunha situación de ensino/aprendizaxe das matemáticas na Educación Infantil e Primaria.
Metodoloxías baseadas en investigación	Realización dun proxecto de investigación
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes do proxecto de investigación.
Aprendizaxe colaborativa	Enfoque interactivo de organización do traballo na aula no cal os alumnos son responsables da súa aprendizaxe e do dos seus compañeiros nunha estratexia de corresponsabilidade para alcanzar metas e incentivos grupais.
Aprendizaxe-servizo	ApS-MatIncl: Intervencións educativas de ensino e aprendizaxe de cuestións de economía doméstica en colaboración con Down-Vigo. Proxecto ApS da Universidade de Vigo 2021. Utilizarase Aprendizaxe Colaborativa como metodoloxía integrada na actividade.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Estudo previo	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Debate	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Metodoloxías baseadas en investigación	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Presentación	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Aprendizaxe colaborativa	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais. Para a realización das titorías empregaranse medios telemáticos (correo electrónico, foro de Faitic, campus remoto, ...)
Aprendizaxe-servizo	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais.
Probas	Descrición
Exame de preguntas de desenvolvemento	Atención e resolución de dúbidas ao alumnado en relación ás diferentes actividades da materia. A atención personalizada garantirase, por unha banda, en horas de titoría e, por outro, nas horas presenciais.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Metodoloxías baseadas en investigación	Proxecto de investigación	40	
Presentación	Exposición e defensa do proxecto de investigación	10	
Aprendizaxe-servizo	Portfolio das actividades realizadas	40	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Preguntas sobre á análise de fontes documentais e o seu posterior debate	10	

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Todo o alumnado, asista ou non ás aulas, ten dereito a ser avaliado no modo en que se estableza na guía docente.
- En caso de non ter superada a materia na primeira edición de actas, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xuño-xullo.

As datas oficiais da avaliación poden ser consultadas na páxina web do máster (<http://dides.webs.uvigo.es/gl/>)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Chamorro, M. C. (Ed.), González, E. F. (Coord.), **Dificultades del aprendizaje de las matemáticas**, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2001

Miranda, A., Gil, D. M., **Dificultades del aprendizaje de las matemáticas: un enfoque evolutivo**, 2000

Phonapichat, P., Wongwanich, S., Sujiva, S., **An analysis of elementary school students' difficulties in mathematical problem solving**, 2014

Munro, J., **A unifying concept in understanding mathematics learning disabilities**, 2003

Munro, J., **A learning strategies approach.**, 1995

Enseñanza de matemáticas y síndrome de Down.

<https://www.down21.org/revista-virtual/1762-revista-virtual-2019/revista-virtual-junio-2019-n-217/3336-ensenanza-de-matematicas-y-sindrome-de-down.html>,

Hortsmeier, A., **Teaching math to people with Down syndrome and other hands-on learners**, Woodbine House, 2004

<https://www.downcyclopedia.org/educacion/calculo>,

Bibliografía Complementaria

Kramarski, B., Mevarech, Z. R., Arami, M., **The effects of metacognitive instruction on solving mathematical authentic tasks**. *Educational studies in mathematics*, 2002

Buckley S.; Bird, G.; Sacks, B; Perera, J., **Vivir con el síndrome de Down: Una introducción para padres y profesores**, 2006

Monari Martínez, E.; Pellegrini, K, **Algebra and problem solving in Down syndrome: a study with 15 teenagers**, 2010

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Investigación e innovación en Didáctica das Ciencias Experimentais**

Materia	Investigación e innovación en Didáctica das Ciencias Experimentais			
Código	P02M178V01203			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Uxío			
Profesorado	Lorenzo Rial, María Asunción Pérez Rodríguez, Uxío			
Correo-e	uxio.perez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia abórdanse as estratexias de investigación cuantitativa e cualitativa e a innovación en Didáctica das Ciencias Experimentais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas
C12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinares específicos
C14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinares e interdisciplinares
D7	Comportarse con ética e responsabilidade social e medioambiental como docente e/ou investigador/a

- D10 Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente
- D11 Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
- D13 Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos

---

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Identificar, analizar e valorar os problemas que suscitaron a investigación e innovación no ensino científico.	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B3 B4 B6 B7 B8 C10 C18 D1 D3 D4 D7 D10 D11 D13
Recoñecer as características das principais liñas de investigación da Didáctica das Ciencias Experimentais e a súa evolución	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B3 B4 B6 B7 B8 C10 C12 C13 C14 C18 D1 D3 D4 D5 D7 D10 D11

Apreszar as características de investigacións e innovacións en contextos científicos e deseñar propostas específicas para a Educación Infantil e Primaria	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B3 B4 B6 B7 B8 C7 C13 C14 C18 D1 D3 D4 D5 D7 D10 D11 D13
---	--

Contidos

Tema	
A problemática do ensino das ciencias da natureza nos niveis educativos básicos	A problemática do ensino das ciencias da natureza nos niveis educativos básicos
Correntes de investigación en Didáctica das Ciencias Experimentais. As súas características.	Correntes de investigación en Didáctica das Ciencias Experimentais. As súas características.
A investigación e innovación en contextos concretos do ámbito científico en Educación Infantil e Primaria	A investigación e innovación en contextos concretos do ámbito científico en Educación Infantil e Primaria

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Metodoloxías baseadas en investigación	2.5	20	22.5
Lección maxistral	3	0	3
Aprendizaxe colaborativa	2.5	0	2.5
Traballo tutelado	3	10	13
Prácticas con apoio das TIC	2	15	17
Eventos científicos	2	0	2
Estudo de casos	0	5	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Traballo tutelado	
Prácticas con apoio das TIC	
Eventos científicos	

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	Coordinación do profesorado durante a actividade presencial

Traballo tutelado

Prácticas con apoio das TIC

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Traballo tutelado	30	A1	B1	C7	D1
			A2	B3	C10	D3
			A3	B4	C12	D4
			A4	B6	C13	D5
			A5	B7	C14	D7
				B8	C18	D10
						D11
						D13
Prácticas con apoio das TIC	Prácticas con apoio das TIC	35	A1	B1	C7	D1
			A2	B3	C10	D3
			A3	B4	C12	D4
			A4	B6	C13	D5
			A5	B7	C14	D7
				B8	C18	D10
						D11
						D13
Estudo de casos	Estudo de casos	15	A1	B1	C7	D1
			A2	B3	C10	D3
			A3	B4	C12	D4
			A4	B6	C13	D5
			A5	B7	C14	D7
				B8	C18	D10
						D11
						D13
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas e/ou exercicios	20	A1	B1	C7	D1
			A2	B3	C10	D3
			A3	B4	C12	D4
			A4	B6	C13	D5
			A5	B7	C14	D7
				B8	C18	D10
						D11
						D13

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua:

Para superar a materia será preciso asistir ao 80% das horas de clase e entregar todos os traballos solicitados polo profesorado. O alumnado que cumpla coa asistencia indicada pero non entregue os traballos na convocatoria de maio poderá facelo na de xuño.

Avaliación global:

Para todas as oportunidades de avaliación, o alumnado que non asista ao 80% de horas de clase poderá realizar o exame da materia, que suporá o 100% da cualificación.

As datas de exames poden consultarse en <http://dides.webs.uvigo.es/gl/docencia/horarios/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

PUJOL, R. M., **Didáctica de las ciencias en la educación primaria**, Síntesis, 2007

ABELL, S.K.; LEDERMAN, N.G. (Eds.), **Handbook of research on Science Education**, Routledge, 2007

LEDERMAN, N.G.; ABELL, S.K. (Eds.), **Handbook of research on Science Education. Volume II**, Routledge, 2014

LEDERMAN, N.G.; ZEIDLER, D.N.; LEDERMAN, J.S., **Handbook of research on Science Education. Volume III**, Routledge, 2023

Bibliografía Complementaria

HESSE-BIBER, S.; LEAVY, P., **Handbook of Emergent Methods**, Guilford Press, 2010

PIPITONE, C., **Lo nuevo no tan nuevo. Revisión histórica de la enseñanza de las ciencias**, DCES, 44, 2023

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Novas tendencias na Educación ambiental/P02M178V01204

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Análise de experiencias interdisciplinares/P02M178V01102

Aplicación das TIC na innovación educativa/P02M178V01106

Deseño de proxectos interdisciplinares/P02M178V01103

A contorna como recurso educativo/P02M178V01101

Metodoloxía de investigación educativa/P02M178V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS**Novas tendencias na Educación ambiental**

Materia	Novas tendencias na Educación ambiental			
Código	P02M178V01204			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Varela Losada, María Mercedes			
Profesorado	Varela Losada, María Mercedes			
Correo-e	mercedesvarela@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten como obxectivo principal coñecer as novas tendencias no ámbito da educación ambiental para un desenvolvemento sustentable. Os contidos farán especial fincapé na fundamentación, deseño, posta en práctica e avaliación de propostas innovadoras na Educación Infantil e Primaria			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación			
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo			
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos			
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades			
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo			
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma			
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse			
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida			
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade			
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación			
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas			
C11	Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicala correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación			
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinares específicos			
C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador			
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas			
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinares e interdisciplinares			
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares			
D7	Comportarse con ética e responsabilidade social e medioambiental como docente e/ou investigador/a			
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente			

- D11 Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
- D12 Capacidade para comunicarse por oral e por escrito en lingua galega

---

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer diferentes tipos de actividades para a alfabetización científico-ambiental e a súa integración nas estratexias de ensino	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B3 B6 B7 C7 C10 C13 C15 D1 D2 D5 D6 D7 D10 D11 D12
Analizar e valorar proxectos de innovación, e deseñar propostas específicas para o ensino de tópicos científico concretos	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B3 B4 B6 B8 C7 C10 C11 C13 C15 C18 D1 D2 D6 D7 D10 D11 D12

Desenvolver investigacións e propostas innovadoras en Educación Ambiental e científica, e deseñar intervencións educativas para a sustentabilidade en Educación Infantil e Primaria

A1
A2
A3
A4
A5
B1
B7
B8
C7
C10
C11
C18
D1
D2
D5
D6
D7
D10
D11
D12

Contidos

Tema	
As novas tendencias na Didáctica das Ciencias experimentais para o deseño de recursos destinados á Educación ambiental en Educación Infantil e Primaria	-Novas tendencias na Didáctica das Ciencias experimentais en relación coa Educación Ambiental -Deseño de recursos destinados á Educación ambiental en Educación Infantil e Primaria
Tendencias actuais na innovación e investigación en Educación Ambiental e a Sustentabilidade desde a Didáctica das Ciencias Experimentais.	-Innovación e investigación en Educación Ambiental e Sustentabilidade desde a Didáctica das Ciencias Experimentais. - Propostas innovadoras para a Educación Infantil e Primaria
Propostas innovadoras de intervención educativa	
A Educación Ambiental e o Desenvolvemento Sustentable en Educación Infantil e Primaria desde a Didáctica das Ciencias experimentais	-A Educación Ambiental e o Desenvolvemento Sustentable en Educación Infantil e Primaria desde a Didáctica das Ciencias experimentais

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Aprendizaxe colaborativa	3	15	18
Lección maxistral	3	0	3
Traballo tutelado	3	30	33
Actividades introdutorias	2	0	2
Metodoloxías baseadas en investigación	3	15	18
Presentación	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	Tarefas desenvolvidas dentro e fóra da aula utilizando os principios da aprendizaxe cooperativa
Lección maxistral	Actividades expositivas do profesorado sobre os ámbitos temáticos da materia.
Traballo tutelado	Actividades e tarefas desenvolvidas na aula de forma grupal participativa e individual, tuteladas polo profesorado
Actividades introdutorias	Actividades de introdución dos ámbitos temáticos da materia con detección de ideas previas
Metodoloxías baseadas en investigación	Análise e tratamento de fontes documentais para a realización de traballos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	Atención personalizada en pequeno grupo para o desenvolvemento de actividades introdutorias. As sesións de titorización poderán realizarse presencialmente ou por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.
Aprendizaxe colaborativa	Atención personalizada en pequeno grupo para o desenvolvemento de tarefas colaborativas. As sesións de titorización poderán realizarse presencialmente ou por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.

Lección maxistral	Atención personalizada (individual e en pequeno grupo) para resolver as dúbidas que poidan xurdir nas actividades expositivas do profesorado. As sesións de titorización poderán realizarse presencialmente ou por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.
Traballo tutelado	Atención personalizada (individual e en pequeno grupo) para a elaboración de actividades e tarefas desenvolvidas na aula de forma grupal participativa e individual. As sesións de titorización poderán realizarse presencialmente ou por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.
Metodoloxías baseadas en investigación	Atención personalizada (individual e en pequeno grupo) para a realización de análise documental e tarefas de investigación
Probas	Descrición
Presentación	Atención personalizada (individual e en pequeno grupo) para o deseño e elaboración de presentacións de forma grupal participativa. As sesións de titorización poderán realizarse presencialmente ou por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Avaliación do proceso de aprendizaxe e adquisición de competencias e coñecementos mostrados a través dos traballos de aula	40	A1	B1	C7	D1
			A2	B3	C10	D2
			A3	B4	C11	D5
			A4	B6	C13	D6
			A5	B7	C15	D7
				B8	C18	D10
						D11
						D12
Metodoloxías baseadas en investigación	Avaliación do proceso de aprendizaxe e adquisición de competencias e coñecementos mostrados a través da busca, análise e estruturación da información para a realización de traballos	20	A1	B1	C7	D1
			A2	B3	C10	D2
			A3	B4	C11	D5
			A4	B6	C13	D6
			A5	B7	C15	D7
				B8	C18	D10
						D11
						D12
Presentación	Avaliación do proceso de aprendizaxe e adquisición de competencias e coñecementos mostrados a través do deseño e elaboración de presentacións de aula	40	A1	B1	C7	D1
			A2	B3	C10	D2
			A3	B4	C11	D5
			A4	B6	C13	D6
			A5	B7	C15	D7
				B8	C18	D10
						D11
						D12

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado poderá superar a materia mediante avaliación continua coa entrega de traballos de aula.

Para obter unha avaliación positiva é preciso obter a cualificación de aprobado en cada un dos traballos e probas de avaliación. Ademais se valorará como condición imprescindible o aproveitamento axeitado das sesións de aula e a participación correcta nos equipos.

A cualificación final será obtida mediante a acumulación porcentual de cada unha das cualificacións singulares.

O alumnado que se acolla a modalidade de avaliación global deberá presentarse ao exame establecido polo centro.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade no apartado de organización académica <http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ellis, Erle C., **El Antropoceno. Una breve introducción**, 1ª, Alianza editorial, 2022

González Reyes; Luis ; Sanz, Almudena, **Educación para la transformación ecosocial : orientaciones para la incorporación de la dimensión ecosocial al currículo**, 1ª, FUHEM, 2018

Mogensen, F., Mayer, M., Breiting, S. y Varga, A., **Educación para el desarrollo sostenible: tendencias, divergencias y criterios de calidad**, 1ª, Graò, 2009

Novo, M., **El desarrollo sostenible**, 1ª, Pearson, 2006

UNESCO, **Educación para los objetivos del Desarrollo Sostenible**, 1ª, UNESCO, 2017

Bibliografía Complementaria

Álvarez, P. y Vega P., **Actitudes ambientales y conductas sostenibles. Implicaciones para la educación ambiental**, 2009

Martínez Castillo, R., **La importancia de la educación ambiental ante la problemática actual**, 2013

Wals, A. E., Brody, M., Dillon, J., & Stevenson, R. B, **Convergence between science and environmental education**,

---

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Investigación e innovación en Didáctica das Ciências Experimentais/P02M178V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS**Investigación e innovación na Didáctica das ciencias sociais**

Materia	Investigación e innovación na Didáctica das ciencias sociais			
Código	P02M178V01205			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais Dpto. Externo			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Uxío			
Profesorado	Castro Fernandez, Belen Maria Pérez Rodríguez, Uxío			
Correo-e	uxio.perez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Os obxectivos da materia son: <ul style="list-style-type: none"> - Familiarizarse coas liñas de investigación na didáctica das ciencias sociais; - Coñecer e valorar os enfoques e ambitos máis destacados da innovación educativa nas ciencias sociais. - Establecer relacións significativas entre a investigación, a innovación e a formación do profesorado de ciencias sociais. - Coñecer e revisar manuais, congresos, revistas e sitios web máis relevantes sobre investigación e innovación en Didáctica das Ciencias Sociais, tanto a nivel nacional como internacional. - Identificar algún problema relevante de investigación e / ou innovación educativa nas ciencias sociais e facer un estado da cuestión utilizando referencias bibliográficas seleccionadas. - Diseñar unha proposta de investigación en ciencias sociais na educación infantil ou primaria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade
C1	Coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinario e identificar os seus centros de interese en contextos escolares e non escolares
C2	Identificar e analizar criticamente propostas interdisciplinares no ámbito educativo
C3	Diseñar, xustificar, organizar e avaliar de xeito sistemático propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos
C5	Adquirir unha formación metodolóxica para realizar investigacións educativas
C6	Establecer os descritores xerais que caracterizan unha investigación: seleccionar, elaborar, tratar e interpretar os datos, e presentar os resultados de acordo cos propósitos da investigación

C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio
C9	Ensañar e avaliar planteamentos de ensino disciplinarios ou interdisciplinarios en contextos educativos reais, e promover achegas de mellora en relación cos resultados obtidos
C11	Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicala correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación
C12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinarios
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente
D12	Capacidade para comunicarse por oral e por escrito en lingua galega

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Ser capaz de identificar e conceptualizar os fundamentos da investigación na didáctica das ciencias sociais.	A1 A2 B3 B4 B6 B7 B8 C1 C2 C5 C7 C11 C12 C18 D1 D3 D4 D10
Ser capaz de formular proxectos de investigación interdisciplinarios desde o ámbito das ciencias sociais e a súa aplicación ao contexto educativo da Educación Infantil e Primaria.	A2 A4 B1 B3 B4 B6 B8 C2 C3 C5 C6 C8 C9 C11 D1 D3 D4 D6 D12

Ser capaz de aplicar os coñecementos adquiridos á didáctica na aula de Educación Infantil e Primaria para xerar innovación educativa.	A2 B1 B3 B4 B6 B7 B8 C3 C5 C7 C9 C17 C18 D1 D3 D4 D6 D12
---	---

Familiarizarse coas liñas de investigación na didáctica das ciencias sociais.	A1 B4 B6 B7 B8 C1 C2 C5 C6 C7 C11 C12 C18 D1 D3 D4 D10
---	--

Contidos

Tema	
1. A investigación en Didáctica das Ciencias Sociais	1.1. Investigación innovación educativa e formación do profesorado 1.2. Ámbitos de investigación en Didáctica das Ciencias Sociais - Educación histórica: pensamento histórico e competencias escolares - Educación xeográfica: o desenvolvemento das competencias espaciais - Educación para a cidadanía democrática - Educación patrimonial - Educación centrada no lugar (Place Based Education) 1.3. A escritura dun artigo de investigación
2. A innovación en Didáctica das Ciencias Sociais	- Innovacións educativas nas ciencias sociais: contexto internacional e español. - Grupos e enfoques de innovacións educativas - Algúns exemplos de innovacións nas aulas de educación infantil e primaria: - A Aprendizaxe Baseada en Proxectos (ABP) - A aprendizaxe baseada no lugar (PBE) - O xogo e a gamificación - A clase invertida

3. Deseño dunha investigación/innovación en Didáctica das Ciencias Sociais

3.1. No caso dunha investigación:

- A pregunta de investigación
- O marco teórico
- Os participantes (a mostra)
- Os instrumentos para a recollida de información
- A análise dos datos
- Os resultados e a súa discusión

3.2. No caso dunha innovación:

- Diagnóstico do problema a mellorar
- Creación do grupo de innovación (participantes, roles, expertos externos...)
- Deseño das fases e actividades da innovación
- Aplicación da innovación
- Avaliación dos resultados
- Discusión e novas iniciativas de innovación

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	5	0	5
Obradoiro	4	20	24
Debate	2	0	2
Estudo de casos	2	20	22
Metodoloxías baseadas en investigación	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos procedementais, habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes.
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos procedementais, habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Obradoiro	Traballo en Grupo sobre métodos activos para o ensino e aprendizaxe das ciencias sociais e para a investigación	40	A1	B1	C1	D1
			A2	B6	C2	D4
			A4	B7	C8	D12
				B8	C11	

Debate	Participación activa tanto por intervencións nas sesións presenciais como no foro de debate que se establecerá na Aula Virtual.	20	A1 A2 A4	B1 B3 B4 B6 B8	C1 C2 C8 C11	D1 D3 D4 D12
	Requisito previo (obligatorio): realizar un mínimo de 2 intervencións no foro de debate da Materia					
Metodoloxías baseadas en investigación	Traballo individual, final con unha proposta de investigación e/ou innovación sobre Ciencias Sociais en educación infantil ou primaria	40	A1 A2 A4	B1 B3 B4 B6 B7 B8	C1 C2 C3 C5 C6 C7 C8 C9 C11 C12 C17 C18	D1 D3 D4 D6 D10 D12

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que non realice os traballos planteados para acollerse a avaliación continua deberá realizar a proba de avaliación global da materia, que suporá o 100% da cualificación.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

BLAXTER, L., HUGHES, C. y TIGHT, M., **Cómo se hace una investigación**, Gedisa, 2000

DOMINGUEZ CASTILLO, J., **Pensamiento histórico y evaluación de Competencias**, Graó, 2015

P. MIRALLES y C. GÓMEZ (coords.), **Enseñar ciencias sociales con métodos activos de aprendizaje. Reflexiones y propuestas a través de la indagación**, Octaedro, 2018

HERNÁNDEZ SAMPIERI, R., FERNÁNDEZ COLLADO, C. y BAPTISTA LUCIO, P., **Metodología de investigación**, McGraw Hill, 2006

PAGÈS, J. y SANTISTEBAN, A., **Didáctica del Conocimiento del Medio Social y Cultural en la Educación Primaria**, Síntesis, 2011

STRAUSS, A. y CORBIN, J., **Bases de la investigación cualitativa. Técnicas y procedimientos para desarrollar la teoría fundamentada**, Universidad de Antioquia, 2002

Bibliografía Complementaria

BISQUERRA, R., **Metodología de la investigación educativa**, La Muralla, 2009

COHEN, L. y MANION, L., **Métodos de investigación educativa**, La Muralla, 2002

CUESTA, R., **Clío en las aulas. La enseñanza de la Historia en España entre reformas, ilusiones y rutinas**, Akal, 1998

ELLIOTT, J., **El cambio educativo desde la investigación-acción**, Morata, 2000

GIROUX, H. A., **Los profesores como intelectuales: hacia una pedagogía crítica del aprendizaje**, Paidós, 1997

GOETZ, J. P. y LECOMPTE, M. D., **Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa**, Morata, 1988

GÓMEZ, C., SOUTO, X.M.; MIRALLES, P. (Eds.), **Enseñanza de las ciencias sociales para una ciudadanía democrática**, Octaedro, 2021

HERNÁNDEZ, P., MAQUILÓN, J., CUESTA, D. e IZQUIERDO, T., **Investigación y análisis de datos para la realización de TFG, TFM y tesis doctorales**, Compobell, 2015

MERCHAN, J., **Enseñanza, examen y control: profesores y alumnos en la clase de historia.**, Octaedro, 2005

MIRALLES-SÁNCHEZ, P., SÁNCHEZ-IBÁÑEZ, R. y MORENO-VERA, J.R. (eds.), **Aprender historia en el siglo XXI**, Octaedro, 2024

MURPHY, J (2011), **Más de 100 ideas para enseñar historia en educación primaria y secundaria**, Graó, 2011

NIETO MARTÍN, S. (ed.), **Principios, métodos y técnicas esenciales para la investigación educativa**, Dykinson, 2012

NOVAK, J. D. y GOWIN, D. B., **Aprendiendo a aprender (capítulo 8)**, Martínez Roca, 1988

RIVERO, M. P., **Didáctica de las ciencias sociales para educación infantil**, Mira, 2011

RODRÍGUEZ PÉREZ, R.A., TRIGUEROS CANO, F.J. y ANTOLINOS SÁNCHEZ, A. (eds.), **Mirando al futuro: educación histórica y valores cívicos**, Octaedro, 2024

SÁNCHEZ-FUSTER, M.C., LÓPEZ-GARCÍA, A. y MONTEAGUDO-FERNÁNDEZ, J., **Tecnologías emergentes y alfabetización digital para enseñar historia**, Octaedro, 2024

SÁNCHEZ-RODRÍGUEZ J., RUIZ-PALMERO J. y SÁNCHEZ-VEGA E., **Flipped classroom. Claves para su puesta en práctica**, EDMETIC, 6(2), 336-358, 2017

STENHOUSE, L., **La investigación como base de la enseñanza**, Morata, 2004

Clase de Historia, <http://www.claseshistoria.com/revista/historial.html>,

Clío & Asociados (Argentina), <http://bibliotecavirtual.unl.edu.ar:8180/publicaciones/handle/1/2413>,

Con-Ciencia Social, http://www.fedicaria.org/quees_conc_social.htm,

Didáctica de las Ciencias Experimentales y Sociales, <http://centros.uv.es/web/departamentos/D90/valenciano/>,
Didácticas Específicas, <http://www.didacticasespecificas.com/ES/index.php>,
Enseñanza de las Ciencias Sociales (revista de investigación), <http://161.116.7.34/publicacions01/revistes.htm>,
Iber (acceso sólo a abstracts: suscripción de pago para contenidos completos),
<http://iber.grao.com/revistas/presentacion.asp?ID=10>,
Proyecto Clío, <http://clio.rediris.es/>,
Teoría y didáctica de las CC sociales (Universidad de los Andes, Venezuela), <http://www.saber.ula.ve/gitdcs/>,
Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado (RIFOP), <https://recyt.fecyt.es/index.php/RIFOP>,
Revista Electrónica Internuniversitaria de Formación del Profesorado (REIFOP), <https://revistas.um.es/reifop>,
Revista de investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales (REIDICS),
<https://revista-reidics.unex.es/index.php/reidics/about>,

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo por proxectos en Educación Física**

Materia	Traballo por proxectos en Educación Física			
Código	P02M178V01207			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Alonso Fernández, Diego			
Profesorado	Alonso Fernández, Diego			
Correo-e	diego_alonso@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia pretende achegar a o alumnado a os contidos de o área de Educación Física e a o seu correcto deseño e planificación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación			
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos			
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades			
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo			
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse			
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade			
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación			
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio			
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas			
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinarios específicos			
C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador			
C16	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar achegas para a investigación e a innovación no ámbito das Didácticas Específicas			
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinarios			
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social			
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas			
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa			
D4	Traballar de xeito colaborativo			
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinarios e interdisciplinarios			
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares			
D8	Ser capaz de comunicarse cos seu compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento			
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer os fundamentos básicos de a aprendizaxe por proxectos.	C10 D10
Valorar a importancia de o traballo por proxectos como estratexia de mellora de a calidade educativa en o ámbito de a motricidad e a Educación Física en as etapas de Educación Infantil e Primaria.	A1 C17 C18
Analizar a presenza de a motricidad e o xogo motor en o currículo de Educación Infantil e o de Educación Física en Educación Primaria e valorar as súas posibilidades para aplicar enfoques metodolóxicos baseados en a aprendizaxe proxectos en ambas etapas educativas.	B6 B8 C7 D6 D10
Coñecer e analizar críticamente experiencias de aprendizaxe por proxectos a través de a motricidad en Educación Infantil e Educación Primaria.	A3 A5 C13 C15 D8
Deseñar, xustificar, organizar e avaliar proxectos aplicados a o ámbito de a motricidad e a Educación Física en as etapas de Educación Infantil e Primaria.	A4 C8 C16 D2 D3 D4 D5

Contidos

Tema	
Marco teórico da aprendizaxe por proxectos:	Marco histórico da aprendizaxe por proxectos, principais impulsores da aprendizaxe por proxectos, fundamentos teóricos básicos, elementos e fases a ter en conta para a aprendizaxe por proxectos, vantaxes e inconvenientes de traballar por proxectos.
O traballo por proxectos e o currículo de Educación Infantil e de Educación Física en Educación Primaria:	Análise de ambos currículos e propostas para traballar por proxectos en esta área en o ámbito escolar. Currículo integrado e Educación Física.
A aprendizaxe por proxectos integrando a motricidad en Educación Infantil e en Educación Física en Educación Primaria:	Presentación, búsqueda e análise crítico de experiencias de aprendizaxe por proxectos en Educación Física.
Deseño de propostas de aprendizaxe por proxectos a través da motricidad en Educación Infantil e en Educación Física en Educación Primaria en contextos escolares e non escolares:	Deseño e xustificación de propostas de aprendizaxe por proxectos a través de contidos motrices en Educación Infantil e en Educación Física en Educación Primaria e para outros contextos no escolares.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	5	6
Metodoloxías baseadas en investigación	1	8	9
Aprendizaxe colaborativa	4	20	24
Foros de discusión	2	5	7
Presentación	4	2	6
Lección maxistral	1	0	1
Traballo tutelado	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Coñecer as competencias, intereses e motivacións que posúe o alumnado.
Metodoloxías baseadas en investigación	Utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos relevantes.
Aprendizaxe colaborativa	Organización de a clase en pequenos grupos en os que o alumnado traballa conjuntamente en a resolución de tarefas asignadas.
Foros de discusión	Os membros de un grupo discuten de forma libre, informal e espontánea sobre un tema.
Presentación	Exposición verbal a través de a que o alumnado e profesorado interactúan.

Lección maxistral	Exposición oral complementada con o uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas a os estudantes, con a finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
Traballo tutelado	Aprendizaxe autónoma baixo tutelaa de o profesorado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas. Na aula teórica, práctica, en horario de titorías ou por medios telemáticos no campus remoto, a plataforma MOODLE ou correo electrónico con concertación previa.
Traballo tutelado	aprendizaxe autónomo baixo la tutela del profesorado. Na aula teórica, práctica, en horario de titorías ou por medios telemáticos no campus remoto, a plataforma MOODLE ou correo electrónico con concertación previa.
Actividades introductorias	coñecer as competencias, intereses e motivación que posee o alumnado. Na aula teórica, en horario de titorías ou por medios telemáticos no campus remoto, a plataforma MOODLE ou correo electrónico con concertación previa.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
			A1	B6	C7	D2
Aprendizaxe colaborativa	Traballo en pequenos grupos que deseñarán e planificarán un proxecto vinculado á actividade física.	30	A1	B6	C7	D2
			A3	B8	C8	D3
			A4		C10	D4
			A5		C13	D5
					C15	D6
			C16	D8		
			C17	D10		
			C18			
Presentación	Presentación e defensa da proposta elaborada por cada grupo de traballo.	30	A1	B6	C7	D2
			A3	B8	C8	D3
			A4		C10	D4
			A5		C13	D5
					C15	D6
			C16	D8		
			C17	D10		
			C18			
Traballo tutelado	Elaboración dun traballo grupal propio destinado a un contexto previamente acordado.	40	A5	B6	C7	D2
					C8	D3
					C10	D5
					C13	D6
					C17	D10
			C18			

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado debe superar as diferentes probas para superar a materia.

Avaliación continua: ALUMNADO ASISTENTE (asiste, polo menos, ao 80% das sesións propostas):

Desenvolver un proxecto grupal vinculado á actividade física que será deseñado, planificado e executado polo propio alumnado coa axuda e supervisión do docente. A avaliación estará a cargo do propio alumno, do grupo e do docente.

Avaliación global: ALUMNADO NON ASISTENTE (asiste a menos do 80% das sesións propostas):

O alumno debe superar un exame único onde terá que demostrar as competencias teóricas e prácticas abordadas na materia. É necesario acadar unha puntuación mínima de 5 para superar a proba.

SEGUNDA CONVOCATORIA:

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo previa consulta co docente mediante a metodoloxía da avaliación global.

As datas oficiais de exame pódense consultar na web da facultade na páxina: <http://dides.webs.uvigo.es>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

GONZÁLEZ ARÉVALO, C.; MONGUILLOT, M.; ZURITA, C., **Una educación física para la vida: Recursos prácticos para un aprendizaje funcional.**, Paidotribo, 2014

GARCÍA, R., **Enseñar y aprender en educación infantil a través de proyectos**, Universidad de Cantabria, 2013

VERGARA, J.J., **Aprendo porque quiero. El aprendizaje basado en proyectos (ABP) paso a paso.**, SM, 2015

CONTRERAS, O; GUTIÉRREZ, D. (COORDS), **El aprendizaje basado en proyectos en Educación Física**, Inde, 2017

Bibliografía Complementaria

MONGUILLOT, M. y cols., **Play the Game: gamificación y hábitos saludables en educación física**, 119(1), 2015

Hastie et al., **Health-Related Fitness Knowledge Development Through Project-Based Learning**, Journal of Teaching in Physical Education, 2017

Leon-Díaz et al., **Análisis de la investigación sobre Aprendizaje basado en Proyectos en Educación Física**, Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación, 2018

Lizalde et al., **Cooperative Learning Projects in the Primary Education Teaching Degree Module of Physical Education**, Retos, 2019

Calvo-Varela et al., **Aprendizaje-Servicio e inclusión en educación primaria. Una revisión sistemática desde la Educación Física**, Retos, 2019

Alfonzo et al., **ESTRATEGIAS DIDÁCTICAS PARA LA EFECTIVIDAD DE LA EDUCACIÓN FÍSICA: UN RETO EN TIEMPOS DE CONFINAMIENTO.**, Revista Electrónica Formación y Calidad Educativa, 2020

Mansilla P. y Abellán J., **Cooperative-sensitizing games to improve attitudes towards disabilities in physical education in primary school**, 8(1), Sportis, 2022

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Investigación e innovación en Didáctica da expresión corporal**

Materia	Investigación e innovación en Didáctica da expresión corporal			
Código	P02M178V01208			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Rey Eiras, Ezequiel			
Profesorado	Rey Eiras, Ezequiel			
Correo-e	zequirey@uvigo.es			
Web	http://dides.webs.uvigo.es/gl/			
Descrición xeral	Na materia Investigación e innovación en Didáctica da expresión corporal analizaremos os paradigmas de investigación máis relevantes en Educación Física en Educación Infantil e Primaria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade
C5	Adquirir unha formación metodolóxica para realizar investigacións educativas
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas
C12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinarios específicos
C14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos
C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador
C16	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar achegas para a investigación e a innovación no ámbito das Didácticas Específicas
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D8	Ser capaz de comunicarse cos seus compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente
D11	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer e analizar críticamente propostas de investigación e innovación na área de Educación Física en Educación Infantil e Primaria	A1 A4 A5 B6 B8 C5 C7 C8 C10 C12 C13 C14 C15 C16 D2 D3 D4 D6 D8 D10 D11
Coñecer e ser capaz de deseñar proxectos de investigación educativa enfocados no ámbito da Educación Física	A1 A4 A5 B5 B6 B8 C5 C7 C8 C10 C12 C13 C14 C15 C16 D2 D3 D4 D6 D8 D10 D11
Deseñar, xustificar, organizar e avaliar propostas para a transformación e a innovación no ámbito da Educación Física de Educación Infantil e Primaria	A1 A4 A5 B5 B6 B8 C5 C7 C8 C10 C12 C13 C14 C15 C16 D2 D3 D4 D6 D8 D10 D11

Valorar a importancia da investigación e a innovación como estratexias para mellorar a calidade educativa na área de Educación Física

A1
A4
A5
B5
B6
B8
C5
C7
C8
C10
C12
C13
C14
C15
C16
D2
D3
D4
D6
D8
D10
D11

Desenvolver recursos comunicativos para transmitir ideas e proxectos en Educación Física, empregando si é preciso recursos tecnolóxicos de apoio

A1
A4
A5
B5
B6
B8
C5
C7
C8
C14
C15
C16
D2
D3
D4
D6
D8
D10
D11

Contidos

Tema

Investigación en Educación Física (EF)	Liñas de investigación en EF Problemas e limitacións da investigación en EF Investigación-acción Deseño de proxectos de investigación Investigación en EF Recursos para a búsqueda
Innovación en EF	Centros de interese da innovación en EF Referencias para clasificar iniciativas de innovación en EF Recursos para a búsqueda de innovacións
Proxectos de innovación en EF	Boas prácticas Deseño e xustificación de proxectos de innovación en EF para Educación Infantil e Primaria

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	2.2	50	52.2
Aprendizaxe colaborativa	2.7	0	2.7
Debate	2.7	0	2.7
Presentación	2.7	0	2.7
Foros de discusión	0	10	10
Metodoloxías baseadas en investigación	2.2	0	2.2
Lección maxistral	2.5	0	2.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	Traballos dos estudantes a partir dun tema concreto relacionado cos contidos prácticos da materia.
Aprendizaxe colaborativa	Procedemento de ensino mediante a organización da clase en pequenos grupos para traballar de forma coordinada e desenvolver tarefas académicas.
Debate	Charla aberta entre grupos de estudantes centrada nun tema dos contidos da materia.
Presentación	Exposición por parte dos estudantes sobre contidos da materia.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nun contorno virtual para debater sobre temas relacionados co ámbito académico.
Metodoloxías baseadas en investigación	Exposición previa de aspectos introductorios, fundamentais ou básicos da materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos aspectos máis importantes de cada tema, explicando conceptos, clasificacións, técnicas, etc.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Traballos do alumnado a partir dun tema concreto relacionado cos contidos prácticos da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
			A1	B5	C5	D2
Traballo tutelado	Traballos do alumnado a partir dun tema concreto relacionado cos contidos prácticos da materia.	30	A4	B6	C7	D3
			A5	B8	C8	D4
					C10	D6
					C12	D8
					C13	D10
					C14	D11
					C15	
					C16	
			A1	B5	C5	D2
			A4	B6	C7	D3
			A5	B8	C8	D4
					C10	D6
					C12	D8
					C13	D10
					C14	D11
					C15	
		C16				
Aprendizaxe colaborativa	Traballo en aula en pequenos grupos para desenvolver de forma coordinada tarefas académicas	20	A1	B5	C5	D2
			A4	B6	C7	D3
			A5	B8	C8	D4
					C10	D6
					C12	D8
					C13	D10
					C14	D11
					C15	
					C16	
			A1	B5	C5	D2
			A4	B6	C7	D3
			A5	B8	C8	D4
					C10	D6
					C12	D8
					C13	D10
					C14	D11
		C15				
		C16				
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes centrada nun tema ou temas dos contidos da materia.	10	A1	B5	C5	D2
			A4	B6	C7	D3
			A5	B8	C8	D4
					C10	D6
					C12	D8
					C13	D10
					C14	D11
					C15	
					C16	
			A1	B5	C5	D2
			A4	B6	C7	D3
			A5	B8	C8	D4
					C10	D6
					C12	D8
					C13	D10
					C14	D11
		C15				
		C16				
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente sobre un dos contidos da materia	10	A1	B5	C5	D2
			A4	B6	C7	D3
			A5	B8	C8	D4
					C10	D6
					C12	D8
					C13	D10
					C14	D11
					C15	
					C16	
			A1	B5	C5	D2
			A4	B6	C7	D3
			A5	B8	C8	D4
					C10	D6
					C12	D8
					C13	D10
					C14	D11
		C15				
		C16				

Foros de discusión	Debate desenvolvido nun contorno virtual sobre temas relativos o ámbito académico	10	A1 A4 A5	B5 B6 B8	C5 C7 C8 C10 C12 C13 C14 C15 C16	D2 D3 D4 D6 D8 D10 D11
Lección maxistral	Exame dos contidos da materia	20	A1 A4 A5	B5 B6 B8	C5 C7 C8 C10 C12 C13 C14 C15 C16	D2 D3 D4 D6 D8 D10 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua: É imprescindible aprobar cada unha das probas para superar a materia.

Avaliación global: Quen non cumpra cos requisitos de asistencia nas prácticas de forma continua (>80% das horas), presentarse a unha avaliación consistente en: exame sobre a parte teórica da materia.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na páxina <http://dides.webs.uvigo.es>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Graham, G., Holt-Hale, S.A., Parker, M., **Children moving: A reflective approach to teaching physical education with movement analysis wheel**, McGraw Hill., 2012

Gallahue, D.L., Ozmun, J.C., Goodway, J., **Understanding motor development: Infants, children, adolescents, adults**, 6th, McGraw Hill, 2006

Department of Education, Victoria, **Fundamental motor skills: A manual for classroom teachers**, 1996

Gallahue, D.L., Donnelly F.C., **Developmental physical education for all children**, Human Kinetics, 2007

Hultheen, R.M., Morgan, P.J., Barnett, L.M., Stodden, D.F., Lubans, D.R., **Development of Foundational Movement Skills: A Conceptual Model for Physical Activity Across the Lifespan**, 10.1007/s40279-018-0892-6, 2018

William J. Vincent, **Statistics in Kinesiology**, 3th, Human Kinetics, 2005

Bibliografía Complementaria

Ulrich, D.A., **TGMD 2 Test of gross motor development examiner's manual**, PRO-ED, 2000

Giblin, S., Collins, D., Button, C., **Physical Literacy: Importance, Assessment and Future Directions**, 44(9), 1177-1184, 2014

Thomas, J.R., Nelson, J.K., Silverman, S.J., **Research methods in physical activity**, 7th, Human Kinetics, 2015

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Análise de experiencias interdisciplinares/P02M178V01102

Aplicación das TIC na innovación educativa/P02M178V01106

Deseño de proxectos interdisciplinares/P02M178V01103

A contorna como recurso educativo/P02M178V01101

Metodoloxía de investigación educativa/P02M178V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS**Investigación e innovación en educación musical**

Materia	Investigación e innovación en educación musical			
Código	P02M178V01209			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Costa Vázquez, Luís			
Profesorado	Casal de la Fuente, Lucía Costa Vázquez, Luís			
Correo-e	luiscosta@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>A materia pretende proporcionar por unha banda uns coñecementos básicos para a aproximación ao campo da investigación nos espazos educativos, mediante o coñecemento tanto da epistemoloxía da investigación, como das principais liñas de investigación na axenda educativas actuais.</p> <p>Pola outra proporcionará unha aproximación a experiencias educativas en música coa finalidade de crear no alumnado unha conciencia flexible e crítica cos modelos destes ensinios.</p> <p>Materia do programa English Friendly. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliográficas para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, e) probas e avaliacións en inglés.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
C1	Coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinario e identificar os seus centros de interese en contextos escolares e non escolares
C2	Identificar e analizar criticamente propostas interdisciplinares no ámbito educativo
C5	Adquirir unha formación metodolóxica para realizar investigacións educativas
C6	Establecer os descritores xerais que caracterizan unha investigación: seleccionar, elaborar, tratar e interpretar os datos, e presentar os resultados de acordo cos propósitos da investigación
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas
C11	Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicala correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación

C14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinarios e interdisciplinarios
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D8	Ser capaz de comunicarse cos seu compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer as liñas e metodoloxías de investigación máis actualizadas no ámbito da educación musical.	A1 A5 B3 B6 C1 C2 C5 C6 C10 C11 C14 C18 D1 D2 D3 D4 D6 D10
Coñecer experiencias variadas e representativas no campo da investigación en educación musical	A1 A5 B3 B6 B7 C1 C2 C5 C6 C10 C11 C14 C18 D1 D2 D3 D4 D6 D10

Desenvolver a capacidade para deseñar e implementar proxectos de investigación no ámbito da educación musical

A1
A2
A4
B1
B3
B6
B7
C1
C2
C5
C6
C7
C8
C10
C11
C14
C18
D1
D2
D3
D4
D5
D6
D8
D10

Contidos

Tema

1- Aspectos xerais da investigación educativa.	1.1. Metodos e ferramentas para a investigación en educación 1.2. Experiencias en investigación educativa.
2- Investigación en educación musical.	2.1. Estratexias e metodoloxías na educación musical 2.2. Diferentes enfoques prácticos. 2.3. Estudos de caso en educación musical

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiro	0	15	15
Seminario	3	15	18
Lección maxistral	7	30	37
Presentación	1	0	1
Estudo de casos	2	0	2
Cartafol/dossier	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Obradoiro	Lectura e comentario de textos académicos sobre estudos de caso
Seminario	Presentación de comentarios críticos sobre estudos de caso tratados
Lección maxistral	Descrición das principais liñas de investigación, metodoloxías e paradigmas en investigación en Educación Musical
Presentación	Descrición xeral do contido do módulo
Estudo de casos	Presentación de estudos de caso

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	seguemento titoría
Seminario	seguemento titoría
Obradoiro	seguemento titoría
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	seguemento titoría

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Obradoiro	Presentación de estudos de caso a partir da literatura académica.	20	A1 A2 A4 A5	B1 B3 B6 B7	C1 C2 C5 C6 C7 C8 C10 C11 C14 C18	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D8 D10
Seminario	Presentación de comentarios críticos sobre os estudos de caso presentados ou outros seleccionados	30	A1 A2 A4 A5	B1 B3 B6 B7	C1 C2 C5 C6 C7 C8 C10 C11 C14 C18	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D8 D10
Lección maxistral	Exposición de aspectos teóricos do módulo	20	A1 A2 A4 A5	B1 B3 B6 B7	C1 C2 C5 C6 C7 C8 C10 C11 C14 C18	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D8 D10
Cartafol/dossier	entrega e presentación de traballos	30	A1 A2 A4 A5	B1 B3 B6 B7	C1 C2 C5 C6 C7 C8 C10 C11 C14 C18	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D8 D10

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que non se acolla á modalidade de avaliación continua, será avaliado mediante a modalidade de Avaliación Global:

- Realización de unha proba escrita sobre contidos do módulo. O alumnado nesta situación debe contactar co/a docente para que lle sexan concretadas as fontes a partir das que preparar esta proba. 50%
- Entrega de un traballo consistente nun proxecto de investigación en educación musical ou nun comentario crítico de textos de literatura académica. Debe contactarse co/a docente para concretar as características deste traballo. 50%

As datas oficiais do exames pódense consultar na web do mestrado: <http://dides.webs.uvigo.es/gl/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Marín, Ricardo (ed), **Investigación en educación artística**, Universidad de Granada, 2005

Pascual Mejía, Pilar, **Didáctica de la música**, Pearson-Prentice Hall, 2005

Díaz, Maravillas; Giráldez, Andrea (coord), **Investigación cualitativa en educación musical**, Graó, 2013

Bizquera, Rafael (coord), **Metodología de la investigación educativa**, La Muralla, 2009

Bibliografía Complementaria

Albert, M^aJosé, **La investigación educativa: claves teórica**, MacGraw Hill, 2009

Latorre, Antonio, **La investigación- acción: conocer y cambiar la práctica educativa**, Graó, 2004

López, Rubén; San Cristóbal, Ursula, **Investigación artística en música**, 2013

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Expresión musical e novas tecnoloxías. Estratexias didácticas/P02M178V01210

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Deseño de proxectos interdisciplinares/P02M178V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS**Expresión musical e novas tecnoloxías. Estratexias didácticas**

Materia	Expresión musical e novas tecnoloxías. Estratexias didácticas			
Código	P02M178V01210			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Alonso Monteagudo, Julio Carlos			
Profesorado	Alonso Monteagudo, Julio Carlos			
Correo-e	julalonso@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia pretende amosar ao alumnado parte das ferramentas que as novas tecnoloxías achegan á música. Intentarase transmitir a importancia de estas ferramentas, así como as diferentes posibilidades que ofrecen para o proceso de ensino-aprendizaxe dentro do ámbito educativo, especialmente na educación musical.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade
C1	Coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinario e identificar os seus centros de interese en contextos escolares e non escolares
C3	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar de xeito sistemático propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación
C9	Ensañar e avaliar planteamentos de ensino disciplinares ou interdisciplinares en contextos educativos reais, e promover achegas de mellora en relación cos resultados obtidos
C11	Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicala correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinares
D1	Capacidade de análise e síntese

D2	Capacidade de adaptación a situacións novas
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D4	Traballar de xeito colaborativo
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente
D11	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D13	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer os principais criterios de selección e de secuenciación do material didáctico musical.	A2 A3 B8 C3 C9 C11 C17 D1 D3 D6 D10
Empregar as TIC e as novas tecnoloxías aplicadas á música como ferramentas educativas interdisciplinares.	A1 A5 B3 B6 B8 C7 C17 D2 D6 D10
Deseñar unidades didácticas e traballos por proxectos empregando recursos sonoros innovadores.	A3 A4 B1 B3 B4 B6 B7 C3 C9 C17 D2 D4 D6 D10 D11 D13
Valorar a importancia da expresión musical no contexto global do desenvolvemento intelectual e personal do alumnado de Educación Infantil e Primaria, considerando a súa contribución a aspectos como a multiculturalidade, a sustentabilidade, a inclusión social e as relacións de xénero.	A1 A2 B3 B4 B6 B7 B8 C1 C7 C11 D2 D4 D11 D13

Contidos

Tema

A expresión musical como recurso didáctico interdisciplinar.	Estratexias didácticas. A aula de música actual. A interdisciplinaridade desde a expresión musical.
As novas tecnoloxías da información e da comunicación no ámbito educativo.	Exploración e creación de recursos para a aplicación na aula desde a perspectiva do docente e do alumnado. As novas tecnoloxías na aula de música actual.
Aplicacións informáticas específicas dirixidas á expresión musical. O seu emprego no deseño de unidades didácticas e de traballos por proxectos.	Aplicacións para traballar a educación auditiva, o ritmo, a melodía, a lectura-escritura musical, a entoación, dictados... Coñecemento dos recursos dispoñibles na rede en relación coa expresión musical e as novas tecnoloxías.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	3	0	3
Traballo tutelado	2	2	4
Obradoiro	3	27	30
Prácticas con apoio das TIC	6	21	27
Traballo	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades que se levan a cabo antes de iniciar cualquier proceso de ensino-aprendizaxe co fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxetivos que se queren acadar vencellados a un programa formativo. Con iso preténdese obter información relevante que permita artellar a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativos, basados nos coñecementos previos do alumnado.
Lección maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introducción dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
Traballo tutelado	Traballos e tarefas que os alumnos e alumnas levan a cabo fundamentalmente na aula para afondar dun xeito máis práctico na materia.
Obradoiro	Modo formativo orientado á aplicación da aprendizaxe na que se poden combinar varias metodoloxías / probas (exposicións, simulacións, debates, resolución de problemas, prácticas guiadas, etc.) a través do cal os alumnos desenvolven tarefas eminentemente prácticas sobre un tema específico, co apoio e supervisión do profesorado.
Prácticas con apoio das TIC	Metodoloxía que permite aos alumnos aprender de forma eficaz, a través de actividades prácticas (demostracións, simulacións, etc.) da teoría dun campo de coñecemento, a través do uso de tecnoloxías da información e as comunicacións. As TIC supoñen un excelente soporte e canle para o tratamento da información e aplicación práctica do coñecemento, facilitando a aprendizaxe eo desenvolvemento de habilidades por parte do alumnado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas con apoio das TIC	Avaliación dos traballos realizados no laboratorio de informática.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Obradoiro	Modo formativo orientado á aplicación da aprendizaxe na que se poden combinar varias metodoloxías / probas (exposicións, simulacións, debates, resolución de problemas, prácticas guiadas, etc.) a través do cal os alumnos desenvolven tarefas eminentemente prácticas sobre un tema específico, co apoio e supervisión do profesorado.	25	A1 B1 C1 D1 A2 B3 C3 D4 A3 B4 C7 A4 C9 A5 C11
Prácticas con apoio das TIC	Metodoloxía que permite aos alumnos aprender de forma eficaz, a través de actividades prácticas (demostracións, simulacións, etc.) da teoría dun campo de coñecemento, a través do uso de tecnoloxías da información e as comunicacións. As TIC supoñen un excelente soporte e canle para o tratamento da información e aplicación práctica do coñecemento, facilitando a aprendizaxe eo desenvolvemento de habilidades por parte do alumnado.	35	A2 B1 C3 D3 B3 C7 D6 B6 C9 D10 B8 C11 C17

Traballo	Elaboración dun traballo proposto polo profesor ou profesora e que versará sobre os contidos da materia.	40	A1 B1 C1 D1 A3 B7 C3 D2 A5 B8 C7 D3 C9 D6 C11 D10 C17 D11 D13
----------	--	----	---

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que non asista ás clases ou que non acade a asistencia mínima para ser avaliado como alumnado presencial, deberá poñerse en contacto co profesorado da materia, o cal lle indicará as tarefas que debe realizar para superar a mesma. Estas tarefas consistirán fundamentalmente en entregar os traballos e prácticas non realizadas ademais doutros que amosen o acadamento das competencias asociadas aos contidos da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Jame Day, **Apps para músicos**, 1ª Edición, Redbook ediciones, 2018

Elizabeth C. Axford, **Music Apps for Musicians and Music Teachers**, Rowman & Littlefield Publishers, 2015

Andrew R. Brown, **Music Technology and Education: Amplifying Musicality**, 2ª Edición, Routledge, 2014

Andrew King, Evangelos Himonides & S. Alex Ruthmann, **The Routledge Companion to Music, Technology, and Education**, 1ª Edición, Routledge, 2016

S. Alex Ruthmann & Roger Mantie, **The Oxford Handbook of Technology and Music Education**, 1ª Edición, Oxford University Press, 2017

Gary E. McPherson & Graham F. Welch, **Creativities, Technologies, and Media in Music Learning and Teaching: An Oxford Handbook of Music Education. Volume 5**, 5ª Edición, Oxford University Press, 2018

Bibliografía Complementaria

Luis Torres Otero, **Las TIC en el aula de música. Bases Metodológicas y posibilidades prácticas**, 1ª Edición, Editorial MAD: Psicoeduca. Eduforma, 2010

Oswaldo Lorenzo Quiles, Ricardo N. López León & Oleana S. Latorre Rodríguez, **Maestros de educación musical: contexto profesional**, 1ª Edición, Aljibe Ediciones, 2016

Maravillas Díaz & Andrea Giráldez (coords.), **Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical. Una selección de autores relevantes**, 1ª Edición, Editorial Graó, 2007

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Investigación e innovación en educación musical/P02M178V01209

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Investigación e innovación en educación musical/P02M178V01209

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Aplicación das TIC na innovación educativa/P02M178V01106

DATOS IDENTIFICATIVOS**Investigación e innovación en didáctica das artes visuais**

Materia	Investigación e innovación en didáctica das artes visuais			
Código	P02M178V01211			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Paz García, María Begoña			
Profesorado	Paz García, María Begoña			
Correo-e	marpaz@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O coñecemento de metodoloxías baseadas en artes permitirá a actualización do futuro profesorado para a aplicación de estratexias innovadoras na educación plástica e visual na ensinanza de Infantil e Primaria. Empregarase unha metodoloxía participativa e experimental, favorecendo a reflexión e análise de proxectos innovadores centrados na educación artística (contidos, estratexias e actividades).			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación			
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo			
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos			
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades			
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo			
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade			
C5	Adquirir unha formación metodolóxica para realizar investigacións educativas			
C6	Establecer os descritores xerais que caracterizan unha investigación: seleccionar, elaborar, tratar e interpretar os datos, e presentar os resultados de acordo cos propósitos da investigación			
C9	Ensaia e avaliar planteamentos de ensino disciplinares ou interdisciplinares en contextos educativos reais, e promover achegas de mellora en relación cos resultados obtidos			
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas			
C14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos			
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa			
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares			
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados			
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecer as diferentes metodoloxías de investigación e innovación no campo da didáctica das artes visuais.	A1 A3 A5 B4 B8 C5 C10 C14 D10
Adquirir metodoloxías de investigación, innovación e acción docente baseadas nas artes visuais.	A1 A2 A3 A5 B4 C5 C14 D3 D6
Analizar e valorar diferentes modelos de investigación e innovación docente baseadas nas artes visuais nos contextos formais e non-formais.	A2 A3 A4 B3 B4 C6 C9 D3 D9 D10

Contidos

Tema	
Liñas contemporáneas de investigación e innovación en didáctica das artes plásticas e visuais	Definición, temáticas, estrutura, problemas e tarefas
Proxectos artísticos de investigación e innovación docente na didáctica das artes visuais	Contextos contemporáneos: museos, centros de arte, proxectos socioculturais, etc.
Investigación Educativa Baseada en Artes en Infantil e Primaria	Utilización de procesos artísticos (visuais, performativos...) como ferramentas de investigación para rexistrar os fenómenos e experiencias de estudo. Experiencias actuais en relación a innovación e investigación en Educación Artística.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	3	0	3
Aprendizaxe colaborativa	3.5	10	13.5
Obradoiro	5	15	20
Traballo tutelado	3.5	10	13.5
Metodoloxías baseadas en investigación	0	25	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do/a profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices de un traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Aprendizaxe colaborativa	Enfoque interactivo de organización do traballo na aula no cal os/as alumnos/as son responsables da súa aprendizaxe e dos/as compañeiros/as nunha estratexia de corresponsabilidade para acadar metas e incentivos grupais.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos sobre metodoloxías baseadas en artes
Traballo tutelado	O/a estudante elabora un documento reflexivo sobre a temática da materia o que inclúe a búsqueda e recollida de información lectura e manexo de bibliografía
Metodoloxías baseadas en investigación	Aplicación de metodoloxías para a investigación, análise de fontes documentais, análise de casos concretos, etc.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	A atención personalizada realizarase tanto nas sesións presenciais como en horas de titorías. As titorías poderán ser mediante medios telemáticos (despacho virtual do campus remoto,...) ou presenciais, baixo cita concertada.
Obradoiro	A atención personalizada realizarase tanto nas sesións presenciais como en horas de titorías. As titorías poderán ser mediante medios telemáticos (despacho virtual do campus remoto,...) ou presenciais, baixo cita concertada.
Traballo tutelado	A atención personalizada realizarase tanto nas sesións presenciais como en horas de titorías. As titorías poderán ser mediante medios telemáticos (despacho virtual do campus remoto,...) ou presenciais, baixo cita concertada.
Metodoloxías baseadas en investigación	A atención personalizada realizarase en horas de titorías mediante medios telemáticos (despacho virtual do campus remoto,...) ou presenciais, baixo cita concertada.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Aprendizaxe colaborativa	Presentación oral da aprendizaxe adquirida no traballo grupal	15	A3 A4	B3 B4 B8	D3	
Obradoiro	Realización de actividades para a adquisición de coñecementos sobre metodoloxías para a ensinanza das artes	35	A1 A2 A3 A5	B4 B8	C5 C9 C14	D3 D6 D10
Traballo tutelado	O/a estudante elabora de maneira individual un documento de análise e reflexión crítica e sobre un tema de estudo concreto, onde se reflexarán os coñecementos adquiridos nas sesións maxistras	25	A1 A2 A3 A4 A5	B3	C6 C9	D3 D6 D9 D10
Metodoloxías baseadas en investigación	Aplicación de metodoloxías baseadas en investigación para o estudo da educación en artes	25	A4 A5	B3 B4 B8	C5 C6 C10 C14	D3 D9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua:

Para superar a materia a nota de cada proba debe ser como mínimo dun 5.

Avaliación global

A alumna ou alumno que siga avaliación global debe contactar ao inicio do cuatrimestre coa docente da materia para coñecer en detalle os traballos e exercicios a entregar.

Traballo tutelado: documento de análise e crítica en base unha tema de estudo concreto.

Cualificación: 40%

Metodoloxías baseadas en artes: aplicación de metodoloxías para a investigación e o estudo da educación artística

Cualificación: 30%

Obradoiro: actividades para a adquisición de coñecementos sobre a innovación en artes.

Cualificación: 30%

Para superar a materia a nota de cada proba debe ser como mínimo dun 5.

SEGUNDA CONVOCATORIA

Avaliación continua

No caso do alumnado que aínda asistindo regularmente a clase e realizando as entregas parciais non logren superar a materia deberá presentar na segunda convocatoria so aqueles traballos ou exercicios que non alcancen a nota mínima de 5.

Avaliación global

A alumna ou alumno que siga avaliación global debe contactar ao inicio do cuatrimestre coa docente da materia para coñecer en detalle os traballos e exercicios a entregar.

Traballo tutelado: documento de análise e crítica en base unha tema de estudo concreto.

Cualificación: 40%

Metodoloxías baseadas en artes: aplicación de metodoloxías para a investigación e o estudo da educación artística

Cualificación: 30%

Obradoiro: actividades para a adquisición de coñecementos sobre a innovación en artes.

Cualificación: 30%

Para superar a materia a nota de cada proba debe ser como mínimo dun 5.

Se suspende a primeira convocatoria, na segunda convocatoria o/a alumno/a so terá que presentar aqueles traballos ou exercicios que non alcancen a nota mínima de 5.

O calendario de exames pódese consultar en <http://dides.webs.uvigo.es/gl/docencia>

As tutorías realizaranse no horario de titorias establecido.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

D. Efland, A. Freedman, K., Stuhr, P., **La educación en el arte posmoderno**, 1ª ed., Paidós, 2003

Hernández, F., **La investigación basada en las artes. Propuestas para repensar la investigación en educación**, 2008

Acaso, M., **Art Thinking: Cómo el arte puede transformar la educación**, 1ª ed., Paidós, 2017

Mulvihill, Thalia M., **Investigación Educativa Basada en Artes**, 9788419287700, 1ª ed., Ediciones Morata, S.L., 2024

Mesías, J.M., **Educación artística sensible: cartografía contemporánea para arteducadores**, 978-84-998-0984-7, 1ª ed., Graó, 2019

Bibliografía Complementaria

Marín, R. (ed), **Educación en Investigación Artística**, 1ª ed., Universidad de Granada, 2005

Martines, L., Gutiérrez, R., Escaño, C. (coord.), **Nuevas propuestas de acción en educación**, 1ª ed., Universidad de Málaga, 2005

Acaso, M., **Pedagogías invisibles: El espacio del aula como discurso (mayor)**, 1ª ed., Libros de la Catarata, 2012

Fontán del Junco, M., Bordes, J., Capa, A., **El juego del arte. Pedagogía, arte y diseño**, 1ª ed., Fundación Juan March / Editorial Arte y Ciencia, 2019

Huerta, R., de la Calle, R., **La mirada inquieta**, 1ª ed., Universitat València, 2005

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Procesos e estratexias en fotografía e arte contemporánea**

Materia	Procesos e estratexias en fotografía e arte contemporánea			
Código	P02M178V01212			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Ezquieta Llamas, Iciar			
Profesorado	Ezquieta Llamas, Iciar			
Correo-e	iciarezquieta@uvigo.es			
Web	http://fcced.uvigo.es/es/estudios/master-iideeip			
Descrición xeral	Novas formas e usos da imaxe fotográfica no marco contemporáneo das artes visuais. Procesos de comprensión, lectura e produción de imaxes. Plantexamentos educativos			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación			
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo			
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos			
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades			
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo			
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse			
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade			
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio			
C12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas			
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinares específicos			
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinares			
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa			
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares			
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados			
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Experimentar e vivenciar procesos de aprendizaxe artístico vinculados coa fotografía e a arte contemporánea en diferentes contextos.

A1
A2
A3
A4
A5
B3
B4
B6
B8
C8
C12
C13
C17
D3
D6
D9
D10

Aprender estratexias de ensinanza basada na sensibilidade estética. Aplicalas a proxectos didácticos en artes visuais.

A1
A2
A3
A4
A5
B3
B4
B6
B8
C8
C12
C13
C17
D3
D6
D9
D10

Contextualizar, analizar e observar diferentes exemplos de procesos e estratexias artísticas vinculadas á ensinanza-aprendizaxe da fotografía e das artes visuais na contemporaneidade.

A1
A2
A3
A4
A5
B3
B4
B6
B8
C8
C12
C13
C17
D3
D6
D9
D10

Contidos

Tema

Procesos de creación e aprendizaxe artístico vinculado coa imaxe, a fotografía e a arte contemporánea.	Fotografía, linguaxe visual e arte contemporánea en contextos formais e non-formais. Educación Infantil e Primaria.
Sensibilidade, estética e prácticas actuais na didáctica das artes visuais na contemporaneidade. Fotografía e imaxe	Prácticas actuais na didáctica das artes visuais na contemporaneidade
Estratexias de ensinanza-aprendizaxe para o desenvolvemento de procesos artísticos e educativos	Estratexias de ensinanza-aprendizaxe: Procesos artísticos. Proxectos artísticos e culturais.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	4	11	15
Lección maxistral	5	0	5

Obradoiro	4	11	15
Aprendizaxe colaborativa	2	18	20
Metodoloxías baseadas en investigación	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Elaboración proxecto sobre a temática da materia
Lección maxistral	Presentación teórica dos contidos da materia
Obradoiro	Prácticas de taller na aula e resolución de exercicios
Aprendizaxe colaborativa	Resolución de traballos en grupo
Metodoloxías baseadas en investigación	Análisis de fontes documentais sobre os contidos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Apoio docente continuado. O/a alumno/a poderá acudir ás correspondentes tutorías.
Obradoiro	Apoio docente continuado. O/a alumno/a poderá acudir ás correspondentes tutorías

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Desarrollo e adecuación á propostas de traballo plantexado.	30	
Lección maxistral	Asistencia activa e implicación . resolución práctica.	10	
Obradoiro	Adecuación contidos e plantexamentos. Grado de resolución, capacidade creativa e valor plástico.	35	
Aprendizaxe colaborativa	Implicación. Participación activa e resolutiva no plantexamento de tarefas e resolución dialóxica de problemas.	10	
Metodoloxías baseadas en investigación	Capacidade crítica, de análise e de comunicación de coñecementos e ideas adquiridas	15	

Outros comentarios sobre a Avaliación

A asistencia a clase é importante para o correcto desenvolvemento do curso.

O alumnado que siga a avaliación continua terá que entregar todos o traballos, exercicios e probas para ser avaliado nesta modalidade, así como cumprir coa asistencia obrigatoria.

De non ter superada a materia en primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na segunda convocatoria.

O alumnado que opte pola modalidade non presencial, (avaliación global) deberá superar unha proba escrita de contidos mínimos teóricos que lle dará dereito á valoración do resto de entregas. Para coñecer o detalle dos contidos e avaliación das entregas terán que contactar **ao inicio da materia**, co profesorado responsable concertando titorías.

SEGUNDA CONVOCATORIA

Os/as alumnos/as que non tiveran asistido ou non cubran a porcentaxe obrigatoria de asistencia durante o curso académico ordinario, ou se presenten á avaliación global, deberán superar unha proba escrita de contidos mínimos teóricos que lles dará dereito á valoración do resto de entregas. Para coñecer o detalle dos contidos e avaliación das entregas terán que contactar ao **inicio da materia**, co profesorado responsable mediante as titorías.

No caso de alumnos/as, que aínda asistindo regularmente a clase e presentando as entregas parciais puntualmente non logren superar a materia, deberán presentar na segunda convocatoria so aquelas entregas nas que non alcanzasen a nota mínima de 5. As notas das partes aprobadas conservaráselles durante unha convocatoria.

Para información sobre as datas de avaliación consultar a web do mestrado:

<http://dides.webs.uvigo.es/gl/docencia/guias-docentes>

Bibliografía. Fuentes de información

Bibliografía Básica

Acaso, María y Megías, Clara, **Art thinking. Cómo el Arte puede transformar la educación**, 1ª ed, Paidós, 2017

Meyerowitz, Joel, **Mirar**, 1ª ed, Gustavo Gili, 2018

Fontcuberta, Joan, **La cámara de Pandora La fotografi@ después de la fotografía**, 2ª ed, GG, 2015

Hockney, David, **Una historia de las imágenes**, 1ª ed, Siruela, 2018

Marchán Fiz, Simón, **Del arte objetual al arte de concepto**, 11ª ed, Akal, 2012

Arnheim, Rudolf, **Arte y percepción visual : psicología del ojo creador**, 2ª ed, Alianza Forma, 2002

Marco Antonini...[et al.], **Fotografía experimental : manual de técnicas y procesos alternativos**, Blume, 2015

Bibliografía Complementaria

Barthes, Roland, **La cámara lúcida. notas sobre la fotografía**, 1ª ed, Paidós, 1997

Sontang, Susan, **Sobre la fotografía**, Edhasa, 1991

Berger, John, **Para entender la fotografía**, Gustavo Gili, 2005

Chevrier, Jean-François, **La fotografía entre las bellas artes y los medios de comunicación**, Gustavo Gili, 2007

Dussel, I. y Gutierrez, D, **Educación la mirada: políticas y pedagogías de la imagen**, Manantial, 2006

Porcher, Louis, **La Fotografía y sus usos pedagógicos.**, Kapelus, 1977

Tausk, Petr, **Historia de la fotografía en el siglo XX : de la fotografía artística al periodismo gráfico**, Gustavo gili, 1978

Sougez, marie Loup, **Historia de la fotografía**, 6ª ed, Cátedra, 1996

Fontcuberta, Joan, **Fotografía: Conceptos y Procedimientos**, Gustavo Gili, 1990

Freund, Geselle, **La fotografía como documento social**, 2ª ed, Gustavo Gili, 2017

Fontcuberta, Joan, **La furia de las imágenes. Notas sobre la posfotografía**, 1ª ed, Galaxia Gutemberg, 2016

Krauss, Rosalind, **Paisajes de la escultura moderna**, Akal, 2002

Guasch, Ana María, **El arte en la era de lo global**, Alianza Forma, 2016

Gombrich, E,H, **Los usos de las imágenes : estudios sobre la función social del arte y la comunicación visual**, 1ª ed, Debate, 2003

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS**Investigación e innovación en didáctica da lingua e a literatura estranxeira (inglés/francés)**

Materia	Investigación e innovación en didáctica da lingua e a literatura estranxeira (inglés/francés)			
Código	P02M178V01213			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Francés Galego Inglés			
Departamento	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinador/a	Valcárcel Riveiro, Carlos			
Profesorado	Valcárcel Riveiro, Carlos			
Correo-e	carlos.valcarcel@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Revisión de metodoloxías innovadoras no ámbito da didáctica da lingua e literatura estranxeira (inglés/francés).			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B2	Dominar a expresión e a comprensión de xeito oral e escrito dun idioma estranxeiro
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade
C4	Desenvolver a competencia lingüística en lingua estranxeira orientada cara á docencia nas áreas específicas
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas
C11	Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicala correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación
C12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinares específicos
C14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos

C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador
C16	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar achegas para a investigación e a innovación no ámbito das Didácticas Específicas
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinarios
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas
D4	Traballar de xeito colaborativo
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinarios e interdisciplinarios
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D7	Comportarse con ética e responsabilidade social e medioambiental como docente e/ou investigador/a
D8	Ser capaz de comunicarse cos seu compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente
D11	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D13	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Valorar a importancia da innovación e a investigación como estratexias para mellorar a calidade educativa na área da lingua e a literatura estranxeira en Educación Infantil e Primaria.	A1 A3 A5 B3 B4 B6 B7 B8 C7 C10 C11 C12 C13 C14 C15 C17 C18 D1 D2 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D13

Desenvolver os aspectos clave da formación inicial do profesorado de LLE.

A1
A2
A3
A4
A5
B2
B3
B4
B6
B7
B8
C4
C7
C8
C10
C11
C12
C13
C14
C15
C16
C17
C18
D1
D2
D4
D5
D6
D7
D8
D9
D10
D11
D13

Analizar criticamente o currículo de lingua e literatura estranxeira, as prácticas docentes e os materiais didácticos habituais.

A1
A3
A5
B6
B8
C7
C12
C13
C14
C15
C16
C17
C18
D1
D2
D4
D5
D6
D8
D9
D10

Formular propostas de investigación e innovación educativa en contextos escolares e extraescolares na área obxecto de estudo.	A1 A2 A3 A4 A5 B2 B3 B4 B6 B7 B8 C4 C7 C8 C10 C11 C12 C13 C14 C15 C16 C17 C18 D1 D2 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D13
---	--

Contidos

Tema

A investigación en educación lingüística e literaria- Conceptualización, características e paradigmas. en lingua estranxeira. - Principais liñas e ámbitos de investigación.

Innovación nos procesos educativos en educación- Conceptos fundamentais en innovación educativa. lingüística e literaria en lingua estranxeira nas etapas de Infantil e Primaria. - Modelos e tendencias.
- Análises de prácticas efectivas.
- Deseño de ferramentas e recursos de innovación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo previo	4	8	12
Actividades introdutorias	1	4	5
Aprendizaxe baseado en proxectos	2.5	12	14.5
Aprendizaxe baseado en proxectos	2.5	12	14.5
Aprendizaxe baseado en proxectos	2.5	12	14.5
Aprendizaxe baseado en proxectos	2.5	12	14.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo previo	Ao inicio da actividade lectiva, o profesor presentará e comentará bibliografía e recursos en liña útiles para acadar os obxectivos da materia.
Actividades introdutorias	Na primeira sesión, o profesor explicará os obxectivos, contidos, planificación e metodoloxía docente, avaliación e procedementos de atención personalizada.

Aprendizaxe baseado en proxectos	Nunha sesión presencial e posteriormente en titorías co profesor, o alumnado realizará un proxecto no que deberá definir un contexto escolar concreto de aplicación metodolóxica (curso, centro, materia, concreción curricular, etc.). Estes proxectos presentaranse na data do exame oficial, serán de carácter grupal e as instrucións para a súa realización serán facilitadas polo profesor na presentación da materia. Nas sesións presenciais e nas titorías, o profesor guiará o alumnado para a execución dos proxectos mediante a realización de actividades grupais e colaborativas e a revisión dos rascaños preparados polos grupos.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Nunha sesión presencial e posteriormente en titorías co profesor, o alumnado realizará un proxecto no que deberá deseñar e elaborar unha secuencia pedagóxica para o contexto escolar definido no primeiro proxecto. Este segundo proxecto presentarse na data do exame oficial, será de carácter grupal e as instrucións para a súa realización serán facilitadas polo profesor na presentación da materia. Nas sesións presenciais e nas titorías, o profesor guiará o alumnado para a execución dos proxectos mediante a realización de actividades grupais e colaborativas e a revisión dos rascaños preparados polos grupos.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Nunha sesión presencial e posteriormente en titorías co profesor, o alumnado realizará un proxecto no que deberá deseñar e elaborar as estratexias de estudaxe e os contidos de audio e vídeo para a secuencia de aprendizaxe deseñada no proxecto anterior. Este terceiro proxecto presentarse na data do exame oficial, será de carácter grupal e as instrucións para a súa realización serán facilitadas polo profesor na presentación da materia. Nas sesións presenciais e nas titorías, o profesor guiará o alumnado para a execución dos proxectos mediante a realización de actividades grupais e colaborativas e a revisión dos rascaños preparados polos grupos.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Nunha sesión presencial e posteriormente en titorías co profesor, o alumnado realizará un proxecto no que deberá deseñar e elaborar un sistema de avaliación para a secuencia de aprendizaxe deseñada no segundo proxecto. Este cuarto proxecto presentarse na data do exame oficial, será de carácter grupal e as instrucións para a súa realización serán facilitadas polo profesor na presentación da materia. Nas sesións presenciais e nas titorías, o profesor guiará o alumnado para a execución dos proxectos mediante a realización de actividades grupais e colaborativas e a revisión dos rascaños preparados polos grupos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo previo	A atención personalizada realizarase de diferentes maneiras: 1. Durante o horario de titorías que o profesor detallará na sesión introdutoria do curso. O alumnado deberá fixar previamente unha cita co profesor dentro deste horario e a través do correo electrónico. Nestas titorías o alumnado poderá resolver dúbidas, facer suxestións e reforzar co profesor aspectos prácticos da materia. O profesor non atenderá o alumnado sen cita previa ou fóra do horario establecido. 2. A través da plataforma de aprendizaxe. 3. A través de videoconferencia (previa cita) ou do correo electrónico.
Aprendizaxe baseado en proxectos	A atención personalizada realizarase de diferentes maneiras: 1. Durante o horario de titorías que o profesor detallará na sesión introdutoria do curso. O alumnado deberá fixar unha cita co profesor dentro deste horario e a través do correo electrónico. Nestas titorías o alumnado poderá resolver dúbidas, facer suxestións e reforzar co profesor aspectos prácticos da materia. O profesor non atenderá o alumnado sen cita previa ou fóra do horario establecido. 2. A través do grupo de traballo en liña. 3. A través de videoconferencia (previa cita) ou do correo electrónico.
Aprendizaxe baseado en proxectos	
Aprendizaxe baseado en proxectos	
Aprendizaxe baseado en proxectos	

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumnado, organizado en grupos de traballo, desenvolverá un proxecto de contextualización escolar que será entregado na plataforma de aprendizaxe na data oficial do exame e avaliado segundo unha grade de avaliación proposta polo profesor na primeira sesión presencial.	25	A1 B2 C4 D1 A2 B3 C7 D2 A3 B4 C8 D4 A4 B6 C10 D5 A5 B7 C11 D6 B8 C12 D7 C13 D8 C14 D9 C15 D10 C16 D11 C17 D13 C18
Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumnado, organizado en grupos de traballo, desenvolverá un proxecto para deseñar unha secuencia pedagóxica. Será entregado na plataforma de aprendizaxe na data oficial do exame e será avaliado segundo unha grade de avaliación proposta polo profesor na primeira sesión presencial.	25	A1 B2 C4 D1 A2 B3 C7 D2 A3 B4 C8 D4 A4 B6 C10 D5 A5 B7 C11 D6 B8 C12 D7 C13 D8 C14 D9 C15 D10 C16 D11 C17 D13 C18
Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumnado, organizado en grupos de traballo, desenvolverá un proxecto para producir os contidos audiovisuais dunha secuencia pedagóxica. Será entregado na plataforma de aprendizaxe na data oficial do exame e será avaliado segundo unha grade de avaliación proposta polo profesor na primeira sesión presencial.	25	A1 B2 C4 D1 A2 B3 C7 D2 A3 B4 C8 D4 A4 B6 C10 D5 A5 B7 C11 D6 B8 C12 D7 C13 D8 C14 D9 C15 D10 C16 D11 C17 D13 C18
Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumnado, organizado en grupos de traballo, desenvolverá o sistema de avaliación dunha secuencia pedagóxica. Será entregado na plataforma de aprendizaxe na data oficial do exame e será avaliado segundo unha grade de avaliación proposta polo profesor na primeira sesión presencial.	25	A1 B2 C4 D1 A2 B3 C7 D2 A3 B4 C8 D4 A4 B6 C10 D5 A5 B7 C11 D6 B8 C12 D7 C13 D8 C14 D9 C15 D10 C16 D11 C17 D13 C18

Outros comentarios sobre a Avaliación

As datas e os prazos das avaliacións estarán expostas desde o inicio do curso na web da materia e na web da facultade.

1. Avaliación en primeira convocatoria

1.a. Avaliación continua

En colaboración co profesor nas aulas e reunións de tutoría, o alumnado terá que realizar catro proxectos en grupo, que consistirán na elaboración dunha secuencia pedagóxica AICLE. Os proxectos serán avaliados polo profesor de acordo cunha grade de avaliación disponibilizada na plataforma de aprendizaxe. A entrega dos proxectos será feita na data establecida no calendario oficial de exames.

1.b. Avaliación global

O alumnado que non puiden ou non desexar pasar a avaliación continua deberá solicitar ao profesor facer a avaliación global ao longo das dúas primeiras semanas de aulas. A avaliación global consistirá na realización dun exame escrito sobre o 100% dos contidos da materia. O exame realizarase na data oficial fixada polo centro. Será puntuado de 0 a 10 en función dunha grade de avaliación establecida polo profesor. O exame contará cunha pregunta teórica e cun suposto práctico que o

alumnado deberá resolver. O tipo de exame e a grade de avaliación que usará o profesor estarán dispoñíbeis na web da materia.

2. Avaliación en segunda convocatoria

O alumnado que non concorrer a ningunha avaliación (continua ou global) en primeira convocatoria será avaliado como non presentado. O alumnado que concorrer á segunda convocatoria deberá realizar un exame escrito sobre o 100% dos contidos da materia. O exame realizarase na data oficial fixada polo centro. Será puntuado de 0 a 10 en función dunha grade de avaliación establecida polo profesor. O exame contará cunha pregunta teórica e cun suposto práctico que o alumnado deberá resolver. En segunda convocatoria non se terá en conta o traballo realizado na primeira convocatoria.

3. Linguas de traballo

As linguas de traballo da materia serán o francés e o inglés. O profesor comunicárase co alumnado en todo momento, tanto por oral como por escrito, en lingua francesa ou inglesa. Sempre que o profesor non dea outras indicacións, alumnado poderá empregar calquera das linguas de traballo. Os enunciados dos exames estarán redactados en lingua francesa e inglesa, pero o alumnado poderá realizalo en calquera das dúas linguas.

Fica prohibida a utilización do tradutor automático en calquera actividade de aprendizaxe ou na comunicación co profesor. O uso repetido da tradución automática nun proxecto ou nun exame poderá supor a invalidación dos mesmos.

3. Alumnado con necesidades educativas especiais (NEE)

O alumnado que presentar necesidades educativas especiais por dificultades específicas de aprendizaxe poderá se obxecto dunha adaptación do sistema de avaliación. Esta adaptación, deseñada entre o profesor e o alumnado implicado, procurará garantir o recurso a todos os medios necesarios para que o alumnado con NEE poida demostrar a consecución dos obxectivos da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

BERTOCCHINI, P. e COSTANZO, E., **Manuel de formation pratique pour le professeur de FLE**, 2, Clé Internationale, 2017

CAMERON, L., **Teaching language to young learners**, Cambridge University Press, 2002

CAUSA, M., **Formation initiale et profils d'enseignants de langues - Enjeux et questionnements.**, De Boek, 2012

CUQ, J. P. / GRUCA, I., **Cours didactique du français langue étrangère et seconde**, 3, Presses Universitaires de Grenoble, 2017

ELLIS, R., **Task-based Language Learning and Teaching**, 1, Oxford University Press, 2003

HINKEL, E., **Handbook of research in second language teaching and learning. Vol. 2**, 1, Routledge, 2011

LEOW, R.P., **The Routledge Handbook of Second Language Research in Classroom Learning**, 1, Routledge, 2019

LONG, M., **Second Language Acquisition and Task-Based Language Teaching**, 1, Wiley, 2015

LONG, M.H. / DOUGHTY, C.J., **The Handbook of Language Teaching**, Blackwell, 2009

MACKEY, A. / GRASS, S.M., **Research Methods in Second Language Acquisition**, 1, Wiley-Blackwell, 2012

PINTER A., **Teaching Young Language Learners**, Oxford University Press, 2017

ROBINSON, P., **The Routledge Encyclopedia of Second Language Acquisition**, 1, Routledge, 2013

SLATTERY, M. / WILLIS, J., **English for primary teachers. A handbook of activities and classroom language.**, Oxford University Press, 2014

VANTHIER H., **L'enseignement aux enfants en classe de langue**, Clé Internationale, 2009

Bibliografía Complementaria

ASHER, J., **Learning another language through actions**, 7, Sky Oaks, 2012

COOK, V., **Second Language Learning and Language Teaching**, 4, Hodder, 2008

ELLIS, R. et al., **Task-Based Language Teaching Theory and Practice**, Cambridge University Press, 2020

GORDON, T., **Teaching Young Children a Second Language**, 1, Praeger, 2007

GRIFFEE, D. T., **An Introduction to Second Language Research Methods**, 1, TESL-EJ Publications, 2012

HINKEL, E., **Handbook of research in second language teaching and learning. Vol. 1**, 1, L. Erlbaum Associates, 2005

LINSE, C., **The Children's Response TPR and Beyond**, Materials Branch, 1983

MANCHÓN, R. / POLIO, C., **The Routledge Handbook of Second Language Acquisition and Writing**, Routledge, 2021

MALONE, S., **Introduction to Oral English using the Total Physical Response (TPR) method**, SIL, 2011

NUNAN, D., **Task-based language teaching**, Cambridge University Press, 2004

RAY, B. / SEELY, C., **Fluency through TPR Storytelling**, 4, Comkmand Performance Language Institute, 2005

SHEHADEH, A. / COOMBE, C.A., **Task-based language teaching in foreign language contexts : research and implementation**, 1, John Benjamins, 2012

WEISS, F., **Jouer, communiquer, apprendre**, Hachette, 2002

WILLIS, D. / WILLIS, J., **Doing task-based teaching**, Oxford University Press, 2007

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase ter un nivel B1 en inglés e/ou francés.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Investigación e innovación en didáctica das línguas iniciais e as súas literaturas**

Materia	Investigación e innovación en didáctica das línguas iniciais e as súas literaturas			
Código	P02M178V01214			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Agrelo Costas, María Eulalia			
Profesorado	Agrelo Costas, María Eulalia			
Correo-e	magrelo@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Abordarase a investigación en didáctica da lingua e da literatura, así como se tratarán cuestións teóricas, métodos, estratexias, prácticas e experiencias conducentes ao deseño de propostas e instrumentos relativos á innovación para a mellora do proceso de ensino-aprendizaxe da lingua e literatura española e galega nas etapas da Educación Infantil e Educación Primaria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación			
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades			
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma			
B3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse			
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómica e cultural da sociedade			
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas			
C12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas			
C13	Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinarios específicos			
C14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos			
C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador			
C16	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar achegas para a investigación e a innovación no ámbito das Didácticas Específicas			
C17	Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinarios			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa			
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares			
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados			
D12	Capacidade para comunicarse por oral e por escrito en lingua galega			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

-Valorar a importancia da innovación e investigación como estratexias para mellorar a calidade educativa na área de linguaxe.	A1 A4 B1 B3 C10 C12 D1 D3
-Desenvolver os aspectos clave da formación inicial do profesorado de lingua e literatura.	B6 C13 D6
-Analizar criticamente o currículo de E. Infantil e Primaria para lingua e literatura galega e española, as prácticas docentes e os materiais didácticos habituais.	B8 C14 C15 D9 D12
-Formular propostas de investigación e innovación educativa en contextos escolares e extraescolares.	C16 C17

Contidos

Tema

1. A investigación en educación lingüística e literaria.	1.1. Conceptualización, características e paradigmas. 1.2. Principais liñas e ámbitos de investigación.
2. Innovación para a mellora do proceso educativo en educación lingüística e literaria das linguas española e galega.	2.1. Conceptos fundamentais en innovación educativa. 2.2. Modelos e tendencias. 2.3. Análise de prácticas efectivas. 2.4. Deseño de ferramentas e recursos de innovación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	3	10.7	13.7
Lección maxistral	4.5	0	4.5
Aprendizaxe colaborativa	3	10.7	13.7
Cartafol/dossier	0	38.6	38.6
Presentación	4.5	0	4.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación e utilización de fontes documentais (audiovisuais, bibliográficas...) relativas á temática da materia con actividades deseñadas para a súa análise.
Lección maxistral	Exposición oral que se apoia nos medios audiovisuais e se complementa coa interacción co alumnado para transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
Aprendizaxe colaborativa	Resolución de tarefas en pequenos grupos para optimizar a aprendizaxe.
Cartafol/dossier	Elaboración dun arquivador cos rexistros e materiais (notas, traballos, guías, comentarios, probas...) froito das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumnado.
Presentación	Exposición verbal sobre cuestións, temas, traballos... propostos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	Orientación en pequenos grupos para facilitar a realización das tarefas asignadas.
Cartafol/dossier	Apoio individual na estruturación, elaboración e revisión do cartafol.
Presentación	Guía na preparación e exposición das diferentes presentacións que se requiran.
Actividades introdutorias	Achega de indicacións e suxestións, tanto individuais como grupais, para favorecer a análise dos diferentes documentos e materiais sinalados para afrontar a materia.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Actividades introductorias	Probas mixtas, especialmente a análise de fontes documentais.	10	A1 A4	B1 B3 B6 B8	C10 C12 C13 C14 C15 C16 C17	D1 D3 D6 D9 D12
Aprendizaxe colaborativa	Realización de tarefas en pequenos grupos.	10	A1 A4	B1 B3 B6 B8	C10 C12 C13 C14 C15 C16 C17	D1 D6 D9 D12
Cartafol/dossier	Elaboración de notas, traballos, guías, comentarios, probas... de xeito individual.	40	A1 A4	B1 B3 B6 B8	C10 C12 C13 C14 C15 C16 C17	D1 D3 D6 D9 D12
Presentación	Exposición verbal de cuestións, temas, traballos... propostos.	40	A1 A4	B1 B3 B6 B8	C10 C12 C13 C14 C15 C16 C17	D1 D3 D6 D9 D12

Outros comentarios sobre a Avaliación

Alumnado que opte pola metodoloxía de avaliación continua:

Para superar a materia será requisito imprescindible aprobar cada un dos traballos que se indiquen. Na súa valoración tamén se contemplará a capacidade para producir textos orais e escritos pertinentes no seu contido, ben estruturados, adecuados á situación comunicativa e correctos desde a perspectiva ortográfica e gramatical.

Tamén se terá en conta a participación en eventos científicos (Congresos, Seminarios, Xornadas...).

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán de novo avaliadas na convocatoria de xullo.

Alumnado que opte pola metodoloxía de avaliación global:

Será avaliado mediante os mesmos traballos expostos na guía. Para a súa realización contará con documentos-guía no Moovi.

Comunicaralle á persoa docente a súa decisión de atermos á metodoloxía de avaliación global nas primeiras seis semanas de inicio do cuadrimestre para marcar un plan de traballo adaptado.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na páxina web da facultade (<http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Campos-Fígares, M. e Quiles Cabrera, M. C. (eds.), **Repensando la Didáctica de La lengua y la Literatura. Líneas emergentes de investigación**, 1ª ed., Visor Libros, 2019

Colomer, T. e outros, **Narrativas literarias en educación infantil y primaria**, 1ª ed., Síntesis, 2018

Núñez Delgado, P. e Alonso Aparicio, I., **Innovación docente en la didáctica de la lengua y la literatura**, 1ª ed., Octaedro, 2015

Prado Aragonés, J., **Didáctica de la lengua y la literatura para educar en el siglo XXI**, 1ª ed., Editorial La Muralla, 2004

Quiles Cabrera, Mª C. e outros, **Enredos de palabras: gramática y uso de la lengua en nuevos espacios de comunicación. Investigación en didáctica de la lengua**, 1ª ed., Graó, 2019

Vicente-Yagüe Jara, M. I., **Lengua, literatura y su enseñanza**, Editum. Ediciones de la Universidad de Murcia, 2021

Bibliografía Complementaria

López Valero, A. e Encabo, E., **Fundamentos didácticos de la lengua y la literatura**, 1ª ed., Síntesis, 2016

Núñez Delgado, P., **Literacidad y secuencias didácticas en la enseñanza de la lengua y la literatura**, 1ª ed., Octaedro, 2018

Selfa Sastre, M. e Falguera García, E., **Comunicación y lectoescritura. Nuevos paradigmas**, Graó, 2021

Recomendacións

Outros comentarios

Para o mellor aproveitamento da materia cómpre asumir unha participación activa nas aulas, ademais de recomendarse o traballo continuo e afrontarse a entrega das tarefas nas datas establecidas.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Practicum**

Materia	Practicum			
Código	P02M178V01215			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS 6	Sinale OB	Curso 1	Cuadrimestre 2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Uxío			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Uxío			
Correo-e	uxio.perez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O Prácticum é unha materia obrigatoria do plan de estudos que consta de 6 créditos. O seu propósito central será relacionar a formación adquirida no mestrado cos diferentes contextos educativos innovadores propios da educación do século XXI. Tamén terá un papel chave na formulación de problemas e cuestións necesarias á hora da investigar, co obxecto de situar a práctica profesional innovadora no centro da formación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A2	Que o estudiantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo			
A5	Que o estudiantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo			
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida			
C7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación			
C9	Ensaia e avalia planteamentos de ensino disciplinares ou interdisciplinares en contextos educativos reais, e promover achegas de mellora en relación cos resultados obtidos			
C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas			
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa			
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinares e interdisciplinares			
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares			
D7	Comportarse con ética e responsabilidade social e medioambiental como docente e/ou investigador/a			
D8	Ser capaz de comunicarse cos seus compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento			
D11	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria			
D13	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social

A2
A5
B4
B7
C7
C9
C15
D1
D2
D3
D5
D6
D7
D8
D11
D13

Relacionar teoría e práctica en contextos educativos reais, tanto no ámbito docente como investigador, aplicando un pensamento crítico, lóxico e creativo

A2
A5
B4
B7
C7
C9
C15
D1
D2
D3
D5
D6
D7
D8
D11
D13

Coñecer e analizar propostas educativas innovadoras, que polas súas características particulares teñan un valor exemplarizante

A2
A5
B4
B7
C7
C9
C15
D1
D2
D3
D5
D6
D7
D8
D11
D13

Ser capaz de recabar información en contextos de Educación Infantil e/ou Primaria para a súa posterior análise e aplicación á proxectos de investigación e/ou innovación educativa

A2
A5
B4
B7
C7
C9
C15
D1
D2
D3
D5
D6
D7
D8
D11
D13

Contidos

Tema

Proxectos de innovación aplicados en contextos escolares e non escolares	Proxectos de innovación aplicados en contextos escolares e non escolares
Recursos para a investigación e a innovación en contexto: aplicación de métodos de recollida de información en situacións reais	Recursos para a investigación e a innovación en contexto: aplicación de métodos de recollida de información en situacións reais
Reflexión sobre a práctica observada como recurso para a investigación e a innovación en Educación Infantil e/ou Primaria	Reflexión sobre a práctica observada como recurso para a investigación e a innovación en Educación Infantil e/ou Primaria
Avances recentes en investigación e innovación no contexto das Didácticas Específicas	Avances recentes en investigación e innovación no contexto das Didácticas Específicas

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de campo	42	0	42
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	108	108

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de campo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo ao contorno académico universitario (empresas, institucións, organismos, monumentos, et.) relacionadas co ámbito de estudo da materia. Estas actividades céntranse no desenvolvemento de capacidades relacionadas coa observación directa e sistemática, a recollida de información, et.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de campo	Actividade supervisada pola persoa titora do centro de prácticas e dirixida pola persoa titora da universidade.
Probos	Descrición
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Actividade supervisada pola persoa titora da universidade.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe				
Prácticas de campo	Valoración por parte da persoa titora do centro sobre o desenvolvemento das prácticas	45	A2 A5	B4 B7	C7 C9 C15	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D11 D13	
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Valoración por parte da persoa titora da universidade da memoria de prácticas	45	A2 A5	B4 B7	C7 C9 C15	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D11 D13	

Outros comentarios sobre a Avaliación

O proceso de avaliación consta de dúas fases. En primeiro lugar, o/a titor/a do centro deberá emitir un informe sobre o desenvolvemento das prácticas que suporá un 45% da nota final. Se o informe é favorable, a persoa titora da universidade valorará a memoria -45%- e a participación en xornadas/reunión -10%-. Para aprobar a materia en calquera das convocatorias será necesario que o alumnado supere cada un dos apartado.

Para a cualificación da memoria teranse en conta os seguintes aspectos:

- Cuestións formais (10%)

□- Proposta de acción (60%)

□- Reflexión do proceso e implicacións educativas (30%)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Escudero, J. M., **Las competencias profesionales y la formación universitaria: posibilidades y riesgos**, 2008

González Sanmamed, M., **¿Qué se aprende en el practicum? ¿Qué hemos aprendido sobre el practicum?**, Unicopia, 2001

Hascher, T., Cocard, Y., Moser, P., **Forget about theory, practice is all? Student teachers' learning in practicum**, 2004

Latorre, M. J., **El potencial formativo del prácticum: cambio en las creencias que sobre la enseñanza práctica poseen los futuros maestros**, 2007

Wilson, G., Iñánsion, J., **Reframing the practicum: Constructing performative space in initial teacher education**, 2006

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Traballo Fin de Máster/P02M178V01216

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Análise de experiencias interdisciplinares/P02M178V01102

Aplicación das TIC na innovación educativa/P02M178V01106

Aprendizaxe integrada de contidos en linguas estranxeiras (AICLE)/P02M178V01104

Deseño de proxectos interdisciplinares/P02M178V01103

A contorna como recurso educativo/P02M178V01101

Metodoloxía de investigación educativa/P02M178V01105

Outros comentarios

Ao finalizar as prácticas, cada estudante poderá solicitar certificado no que se indicará a entidade colaboradora, a descrición da práctica especificando a súa duración, as datas de realización e as actividades realizadas.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo Fin de Máster**

Materia	Traballo Fin de Máster			
Código	P02M178V01216			
Titulación	Máster Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Uxío			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Uxío			
Correo-e	uxio.perez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	<p>É unha materia obrigatoria do plan de estudos, de 9 créditos. Supón a realización por parte do alumnado dun proxecto, memoria ou estudo que terá que ser individual, innovador, persoal e orixinal, que supoña unha iniciación á investigación dentro dunha das áreas de Didáctica Específica do mestrado, ou de varias, se se optase por lle dar un carácter interdisciplinar.</p> <p>Deberá estar orientado á aplicación das competencias asociadas á titulación e á adquisición das competencias relacionadas coa aprendizaxe autónoma, coa dirección dun/dunha profesor/a.</p> <p>Para a elaboración do TFM terase en conta o realizado durante o Practicum que será considerado, dentro do posible, como o traballo de campo deste TFM.</p> <p>Constará dun documento escrito que terá que seguir as pautas que se sinalen neste documento marco e as indicacións do/a director/a, realizadas na atención personalizada e/ou titorías. Neste documento marco recóllense características diferentes de formato, segundo as áreas polas que se presente.</p> <p>O alumnado terá que expoñer e defender o TFM publicamente perante un tribunal de avaliación nomeado pola Comisión do Mestrado de cada universidade.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
A2	Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro dos contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que o estudantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos
A4	Que o estudantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
A5	Que o estudantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permita continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo
B1	Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
B5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade
C5	Adquirir unha formación metodolóxica para realizar investigacións educativas
C6	Establecer os descritores xerais que caracterizan unha investigación: seleccionar, elaborar, tratar e interpretar os datos, e presentar os resultados de acordo cos propósitos da investigación
C8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio
C10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas
C12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas

C15	Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, formentando o espírito crítico, reflexivo e innovador
C16	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar achegas para a investigación e a innovación no ámbito das Didácticas Específicas
C18	Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de adaptación a situacións novas
D3	Traballar de xeito autónomo e con iniciativa
D5	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinarios e interdisciplinarios
D6	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares
D7	Comportarse con ética e responsabilidade social e medioambiental como docente e/ou investigador/a
D8	Ser capaz de comunicarse cos seu compañeiros/as, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento
D9	Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados
D10	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente
D11	Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria
D13	Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Establecer unha investigación/innovación en Educación Infantil e/ou Primaria no eido das didácticas específicas, desenvolvida con datos empíricos.	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B4 B5 B6 B7 B8 C5 C6 C8 C10 C12 C15 C16 C18 D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D13

Recoñecer a investigación no eido das didácticas específicas como ferramenta de innovación e mellora educativa e social	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B4 B5 B6 B7 B8 C5 C6 C8 C10 C12 C15 C16 C18 D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D13
---	--

Contidos

Tema	
Desenvolvemento dun proxecto de investigación/innovación para a Educación Infantil e/ou Primaria	Desenvolvemento dun proxecto de investigación/innovación para a Educación Infantil e/ou Primaria
Desenvolvemento do proxecto para a obtención de datos empíricos e conclusións	Desenvolvemento do proxecto para a obtención de datos empíricos e conclusións
Presentación oral e escrita e defensa do traballo desenvolvido	Presentación oral e escrita e defensa do traballo desenvolvido

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Metodoloxías baseadas en investigación	0	40	40
Estudo previo	30	80	110
Traballo tutelado	0	70	70
Presentación	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Metodoloxías baseadas en investigación	Desenvolvemento do proxecto de investigación/innovación
Estudo previo	Análise de fontes documentais
Traballo tutelado	Traballo tutelado pola persoa titora

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Desenvolvemento da memoria do TFM de xeito tutelado
Metodoloxías baseadas en investigación	Desenvolvemento do proxecto de investigación/innovación

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Presentación	Presentación e defensa ante tribunal	100	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4 B5 B6 B7 B8	C5 C6 C8 C10 C12 C15 C16 C18	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D13
--------------	--------------------------------------	-----	----------------------------	----------------------------------	---	---

---

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado terá que facer a presentación oral e defensa do seu TFM perante o tribunal asignado, que asignará o 100% da cualificación. Nesta, terase en conta a corrección na expresión oral, a capacidade de síntese, as capacidades comunicativas, así como a corrección e argumentación das respostas e a súa adecuación ás posibles cuestións que os membros do tribunal lle poidan formular.

Os apartados a valorar serán:

- Cuestións formais: 5%.- Obxectivo, fundamentación teórica: 15%.- Deseño e desenvolvemento: 25%.- Conclusións: 15%.- Presentación e defensa: 40% (25% por competencia comunicativa, capacidade de síntese e calidade dos medios e materiais + 15% por argumentación e adecuación das respostas ás cuestións formuladas).

O alumnado poderá presentar o TFM nas diferentes convocatorias existentes cando cumpla os requirimentos para facelo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Escudero, J. M., **Las competencias profesionales y la formación universitaria: posibilidades y riesgos**, 2008

Rullán, M., Fernández, M., Estapé, G., Márquez, M., **La evaluación de competencias transversales en la materia trabajos fin de grado. Un estudio preliminar sobre la necesidad y oportunidad de establecer medios e instrumentos por ramas de conocimiento**, 2011

Rodríguez, M., Llaves, J. (coords.), **Cómo elaborar, tutorizar y evaluar un trabajo de fin de máster**, AQU Catalunya, 2013

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Practicum/P02M178V01215